

ცისკარი.

ქართული

საღიგებრატურო

ჟურნალი.

1857

მ. გ. ივანიძე.

ქ. ცუგოძის.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ
Ценсурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ,
г. Тифлисъ. 30. Апреля 1857 года. Исправляющій долж-
ность Грузинскаго Цензора Св. Алексѣевъ.

ცისკარი.

ქათული.

საღი ცერა ცურა ყურნაღი.

ხეზია.

Adieu Marie.

ოდეს გრძევს, სატრფოვ, *Adieu Marie!*
განვიშვორე მეს ოხვრა მწარი;
შეგანხეყონი ჭმუნვანი სულის,
სულისავე კვალად შეყვრიბე მყის.
შე სადაც ოდეს უკანასკნელი,
ტრფისა ფეხით აღზეჭდე კვალი:
ნაშად საღმთობის გარდმოძედინა
ტრფელი მდუღარი შე გაიყინა!
მარამ თუ წყეყოს კეთილ-ზრდილობას
ხარბაროსს, დემონს, ეშმაკთ ქმნილობას,
არ დაეგაჭვა ჩემი სურვილი,

ზ არ განქრო მუნ ცხოვრება ცუბილი,-
 დიდს ხანს ვკოცნიდი მე შენსა გვალსა,
 ზოლის სარკვეზედ ტყუილად ნაჯალსა,
 ზ საღამოთიან, ვიდრე ცისკრამდის,
 შენ გილოცავდი ღმერთად მას ადგილს,
 ზ უკანასკნელს ხმას აღმოთხვრის,
 შეგპროვდი ჩემს მკვლელს: *Adieu Marie-ს.*

დ. მგალობელითვი.

პეტერბურლის სამეფო სასახლისადმი.

ზე ზალატო! ვინ მონაწილსა დიდებისა მოუყა-
 საუნჯეთა დაუზოგმან, სიძნელეთა გეცხლით მდე-
 დიდშემძლეთა განსაკვირვოდ ქმნად საქმისა მოწადემან
 ქუჩენით გამო აღმოგზადდა; გელთა მდელთა ჟითა
 შენობითა სრულ გეო წამან შენ სახისა მქონე
 შემდგომ იელთ საიშუთოდ, უთვალავად წადმე
 ბაქეთ ქვთა, სხუა ზ სხვთა, შინაგანად ოქროდ
 ესეთ დაშვება შენზე სამწელ, ვინ წელთ საქმეს
 ეწიწამევიდის.

თლილთა ქუთათა, ზღუდელ შოკის წყალი წმინდა
 მომდინარე,
 ვითა კმაჯვით მონამდოვანი, ოთხი ვეჭმო განვლინ
 განგანწყინა მოწყმულებით, ადგამაღლა ცათ მდე-
 ბანე,
 განიზიხადა ქეჭუნის საყდრად ზე შერ მას, გლახს!
 ესადარე.
 ღოს ცისკარით გამოსული, მზე ზარიით განმათენით,
 კელღვნებით შენამკობსა განგაშოლებს სხვით მომ-
 ფენით,
 სანკმელთაგან ცეცხლთ ისანნი გამოკრითიან ალთა
 ჩენით
 ხედების წყალსა განუქრობლად, უფრესკულამდენ
 შთავლენ ბეწუნით,
 ხედავთ ეწინა ამა ზღუდელ ადრეანებულთ ღრუბ-
 მჭუნვით,
 ღომ ან ძაღუმსთ თქმად საეზოდ თუ მსგლელობა
 ტუეს ეე მჭუნვით;
 თუ ვით იწეულ ყვეს ძვირ იგი აელ მყოფელთა
 უნჯს ზღუნვთ,
 ანუ გულის ვით ისანეს, ან გედელნი ვით სწყლეს
 მჭუნვთ!

თ. ალ ჭავჭავაძე.

ჩემი ლოცვა.

ღმერთო ჩემო! სუტნსა ჩემსა ნუ ადელავს ჩემდა
 მკვლელად;

ნუ აღმიღებ დასაცემად, სხვად ნუ მსდევნი საკი-
ცხუცლად;
სამშვიდესა ნუ მიმიღებ; ნუ მასხარებ საშურუცლად;
აღმიხილენ თვალნი ზე მქმენ შენდა ცრემლითა შეშ-
წიკველად!

მოვედინ სუფევსა შენა, ემთა მოჭვინე ნათელი;
გვასწავე შენა დადუბა, წმინდა ახს შენი საველი,
მოგვმადლე ზუგა ცხოვრებას ზე უკვდავების სასმელი;
განსაცდელის გან დაგვიხსენ, ვინ ხარ წაწყმედის
დამხსნელი!

თ. დავ. მანახელი.

ეპილოგო.

ემთი ჰაქიმი ჰეკეხავდა: გემა, გემატ ემთი სრეული,
ამას გემ იტუვის, ღომ ჰემეან გინდ მტადუდ იუოს
ვრეხული!
დასაკრეულია, ვიფიქრე, მაგას გემატგინ გამოს-
თქვამს:
ღომელსატ შენ გელს მოჭვიდებ, სიკვდილი ენას
დაუბამს!

დ. მტალოზელი.

სიმართლისათვის.

იუო აწახუთს კელეწიუე, სახელითა თამაზხანო.

მანთლის მთქმელი უყვანდა, უცხონი ზე თჳსნი უმანი,
თუ ვინც იტყოდა ტუუილსა ანა აცოცხლებდა ხანი,
თუ ტუვილი ეთქვა ვისმე წამ, ანა იყო შესაწყენა.
სამეფოს გაცა ბეძანება, გაუჩინებდნენ ტუვი-
ლის თქმასედა;

ვინცაი გაჰბედავს უჩიობას, იმისსა ბეძანებაზედა,
მოხელეთ მიჩსცა უფლებსა, დააჩიონ იმაჲ წამსედა,
ქეონდეთ იმედი მანთლის მთქმელთ, კელმწიფის წყა-
ლობაზედა.

ამა ბეძანებით კელმწიფეს დაეხოცა ბეჭნი კაცი:
მსნეჲ, ბეძენი, უგუნუნი, მხდალი, შმაგი ზე მადლი:
ჴეზინი ჴეჴანდა კელმწიფეს, ბეძენი, მსნე ზე ანა წამსცნი,
თუმიც ელამი, გუზიანი ზე მანჯჴვენს კელით ცაცი.
მოახსენა: კელმწიფეო! ბეძანდები დიდი ბეძენი,
ვინც იტყვის მტინეს ტუუილსა, შენ გედავ მოგი-
თმენი,

ნება მიბოძეთ გაუწყო, შენ სწოკე ანა გსმენი,
ვინცა ვანთ შენი მონანი, ყველა ვანთ შენი ბენი:
წადგან გედავ მოითმინე, შენი თაჴი მოახჴვე,
ადინჩიჴე ადგილი წამ, იქ ქალაქი ადაშენე,
დაუკეტე მას კანები, ყველგან მტკელი დააყენე;
«ტუვილის მთქმელთ ნუ შემოხვალთ» ეს კანებზედ
დააწყენე.

მის შემდგომად ვინც გამოჴსინდეს, შენს ქალა-
ქში ტუვლის მთქმელი,
ყოფას კანებთან შენს ჴალათთა მხათ ქეონდესთ
აკელთა საბელი
უბეძანე წამ ის დააჩიონ, თუიცა ესეც ანის მნელი,

ღ აწა ზ მოთმინე, საქმე ზქმენი ეწითა ქველი.
 მეუფე ზქმანა, ცუვილის მთქმელს ან ვაჟატიუბ
 აწაოდეს,
 მითხანს მანთაღი სწოტეთა, თუმიტა ჩემს სიკვდილს
 ჩქანობდეს,

შენც დანახამ მაშინა, წა წიგათ მას უხანოდეს;
 ველმწიფის დიდი ბეღია, მას აწა დაეუანებოდეს.
 უბქანა: გეზინო გმა ვან, ზინგელის შენის წიგვისა,
 მე აფკაშენო ქალაქი, ლამაზი, დინსა ქებისა,
 ჩემთან იცხოვრეთ ვინცა ხანთ, ლამაზნი, დინსნი
 ქებისა,

მაქუს ღა იმედი, ან მესმას მაშინ თქმაჲ ცუვილებისა..

აღაშენა მან ქალაქი, შემოავლო გალაგანი,
 ოთხი კანდი გაუკეთა, სხუა ან იუო შესაგადი,
 ყველა კანთან დააყენა მცველად ემთგულნი მონანი,
 მანთილის მთქმელთ ქალაქს შეუკება, ცუვილის მთქ-
 მელთა დანობანი;

ვინც ამ ქალაქს მივიდოდა, მას ზვითხვიდენ:
 წისთჳს მოდის,
 წასაც იტყოდენ მომსვლელნი, მუისკე დაიწებოდის,
 შეუწებდენ ქალაქშია, სადაც უნდა იქ ვიდოდის,
 სასმელსაგმელი ზ სახლი ველმწიფისგან მუქთად
 ზქონდის.

ამ წიგად სტუმრის მიღება მანთლა დინს აწის
 ქებისა:

უცხოთი შესაწუნაგება, საამოცა აწის მიღებისა,
 კაცი ცუვილისა მთქმელი, ზატოვსავე აწა დინსა,
 დღეს აწის ანუ თუ ხვალე, დაუცემის მანთლა მიწსა.

7
 43

მა დღე გავიდა ზეჟამი, ამ კელმწიფესეჲდ ჰეგინობდენ:
ტუგილისა მთქმელნი ან იუენენ, მანთლისა თქმასა
ცდილობდენ,
ვინცკო იმ ქალაქს ჰსცხოვრებდენ, ღვინობდენ ანა
სტრინოდენ,
მაგნამ იმ ქალაქს მიმსჯელენი, ღია ადამა სჰინო-
ბდენ.

დღესა ენთსა ამ ქალაქსა კანს მიაღვა ენთი კაცთ,
ამას ჰეითეს: წად მოსუდა... იგი დახვდა ვით მამაცი,
ჰეჩჰა: აქ მოველ წომი დამანით, ანა გვიმოზ

ვითა ვაცი,
აღან მინდა მე სიტოცხლე, ეს გინჩივე, მეც ვან კაცი
მოსამანთლეთ ზე კანთმცველთა, წა ეს სიტყუა
გაიგონეს,
დაუიქნდენ ზე ჰქონდათ წიგვა, მაგნამ ვეწა
მოიგონეს;

ბოლოს ენთობ ეს ანჩივეს, ზე გვზინსაც გააგონეს,
ვეწც ვეზინმა, ვეწც თუთ მეჟეს, მანთლა ვეწა მო-
იგონეს:

თუ წომი ის კაცი დაეწით, ის იყო მანთლისა
მთქმელი,

კელმწიფე იმას სწყალობდა, ვინცა იყო მანთლის
მთქმელი,

მანთალი სთქვა, თუ წომი ტუგილი, ცნობა მისი
ანის ძნელი,

აჲ ვინც წომი ბეძენი ბეძანდებით, იუკით თქეცნ
მის ამსნელი.

იგ. მუკრადოვი.

ქალაქის ბუღვარი.

მიუგანს ბუღვარო, მაქად შენზედ მე სიანჭული,
 ღომლითა სტყუება ღანგანჭული ეს ჩემი გული!
 და ღომი მზე ჩავა ზე მოატანს სადამოს ჟამი,
 ის აჩის ჩემი გულის ღებნა, სულის საამი.
 წამოვად შენგენ, სიანჭულით ღაგიწუებ სვლასა.
 ზე მიმოვაცლებ აქეთ იქით სიმკვირცხლით თვალსა,
 ვნახავ დადიან სასეიდნოდ ტუტფანი ქალნი,
 ღომელთ ელტვიან ზე ეტფიან უმანი მწაჭაღნი.
 მეც სსუათა მოდის გიწუებ ხოლმე მათთან ტფუობასა
 ზე მიეცემა გული ჩემი წაცლა გემნობასა.
 და გიწუებ ხოლმე თვალ დაუდღომით მე მათსა ცქენას,
 თითქო მოგისმენ მათის სულის სიმის სიმღერას.
 ნეტად მას ჭაბუკს, ვის ივინი გაუღამებენ,
 ტფუობის ფიალას შესმენ თითონ, მასაც მისცემენ;
 მაქვით და აჩის ამა სოფელს გაცის დიდება?
 თუ ბედი მშეკალობს ზე საწადელს გედად მისვდება,
 და ქნას ჭაბუკმა, ოდეს ქალსა ვერ აგემნოს ტფუობა,
 ღომი ვერ გაუთბოს ცივი გული ზე ცივი გემნობა.
 ზი ბუღვარო! დაზედ ვოხნავ ზე დაზედ გქვენსავ!
 შენზედ მავალთა ქალთა გულში ტფუობას ვერ ვთესავ;
 მე იმათ შეგტრფი მზის დასვლითგან ჟამამდე მაქად,
 მაგნამ ეს ტფუობა მიაჩნათ ვხედავ საზანად.
 მე წინათვე გვემნობ, შემოდლიან ამოზედ ფიცი,
 ღომი მე მოგვადები მათ ტფუობაში, ეს კარგათ ვიცო,
 ნეტამც ბუღვარო, ოდეს მოკვდე დამაჩხონ შენში,
 დამასაფლავონ მაგ შენს ნათლს მწუობადე ქვეში.

გაგება იგზმნან ჩემთა მკუთლელთა იმა ტუჩუთა,
 რომ ღღერი ჩემნი გაგატარე უგვეშუათა.
 მათ მე მამწარეს, ან გააშრეს ცრემლი ამ თვალში.
 დე! ისინიც წყალმა ზიდოს, ჩაყაროს ზღუთში.

გ. დვანადე.

როსტომ ზ ირინე.

ერთს ტუჩუა წაღეოცს შიგან ანს კოწილი ადმო-
 სუდი.

მტაგალთ ნეკეთა ზ ბუნქებთ იგი გაკემოცუელი;
 ზამთრიჳ ნახავს მას ალაგს კაცი მეტად მეკმნობელი,
 მსცნობს, რომ კაცი წაწმოდგენს მუხთლობას ეს
 სოჳელი;

გაცრცვილან, მოკლებულან ყოველთ კმაყოფას სენი,
 თითქო შეჰზარებინ სასტიკი ღამ მას სენი:
 მისი სენი გგონებ რომ ანის ფიცის ზამთარი.
 ბუნებასა უწყნია მაშინ ჳმუნვის კელთ ქნარი,
 ღამდენის ამოებას, გაკემოს თჳს სმით მოსდებს,
 დასასწულის ფიალას ჩუჳნ ყოველთ მოგუთგონებს.
 გაწნა მწკანეს მანკიას, რომ მოჰბუწავს მაისი,
 უნდა ნახოთ მაშინ, ვით ტუჩუად მუჳნის ცმა ისი!
 ტუჩუა ნეკტი, რომელიც კოწილზედ ანს დანერგული,
 იუთუქნის, ადუგაგდების, იშლების მწყაზრად სრული!
 ის კანდია, მას მეჳად სხუა ეგავილთა, უხმობენ,
 ბუღბუღნი მას შოთითგან მეტის ცრფობით სუნობენ,
 გკანდს ნაკადსა ჩუხჩუხით აქეს მუნ მომდინარება.

ემს ნასობი თითქოს დომ ვაძღვსა ერუჩრულებას;
 ნაჯთაგან ფოთოლნი სუწნელებით მღეწიან,
 თან ვაძღვსა შვენებსა სიშუკით უცქეციან.
 სსჭა ჭ სსჭა ფიცი განსამეოუნ მცენარითა ჭრელობენ,
 აჯრონისა ცრემლითა მეტისამეტად სველობენ!
 უნთხელ ამ დროს იწინე, ათხუთმეტის წლის ქალი,
 ვაძღვს გვერდს უჯდა, ესმოდა ფოთოლთ ცუქნა
 წინადი,

ცხანე ცრემლი თვალთაგან წყაროსებ მდინარებდა,
 ვეწც ცრემლი აჯრონისა სიხშირით იკაწებდა.
 თითქმის დომე მუნ მდინარეს ნაკადს ემატებოდა.
 ჭ საბნალოს დოგონც სწინდა ცეცხლი გულის ეგზე-
 ბოდა:

შუდგომს მოჰყვა ხმით მოთქმას, გულის ძალით იწოდა,
 საბნალო მას მოსთქმიდა ცხანის ცრემლით იტყოდა:
 თქვენ კაცნო, ახ! რა გინდათ, ჩემს გულის წად
 ან ეხსნებით?

წად ან გცხოვრებთ ყოველნი ბუნებისა მიხედვით.
 რაში ვაქნევ ვაძღვს საცმელს თუ ან მიხარის გულის,
 ის ანის მხიარულის, ვისაც აქვს საუჭარულის!
 მის საგანსა ვინც ხედავს, ვინც მის ჭკნეცით დატყებას,
 ნეტად თუ რა საიდიდნე, მას სიხარულის ედრება!
 ბუნებას ვჭკნეც მშუწნიერს, გაძნა მე მჩანს სახარად,
 წყაროსებ ცრემლი მდის, ისწით მაწად ჭ მაწად.
 ამ დროს დედა მოვიდა, წქეა მას: შჯლო იწინე!
 წად სტიმ, ხედავ ბუნებას? სჯექ, ფწინგელთ სმით
 იღბინე.

აახ დედა! ღბინი ჩემი ანის ემთი საგანი,

უნდა გაგიტყუდე, გითხმას: რითხს მაქვს გოდებანი?
 აგუქ დიდი ხანია, წაღე რომ ჯერ დანიშნული:
 შენს ჩუმათ წოსტომს მივე ნიშნათ გული ზესული.
 მხოლოდ ახლა ნებასა მე შენგნითა მოგველი,
 სიუჟანული, მშობელი! წაგქნა, გგმნობ ანს ცხო-

გელი-

— დას ბოლავ შენ იმინე, ჩუმათ, ნუ ხარ სულელი,
 მე შენ კიდევ დანიშნე ენის თავადზე წუხელი;
 თუ უუჟანდი წოსტომსა, წათ მოგშობდა, წაგდა,
 ან იტოლა წაგომ, რომ უქმნათ გუდან განსვადა-
 «ვიცა მე ჩემს წოსტომსა მოგონიცა აქვს გული,
 ის ამ გადემოს ანის, ანსად ანის წასული.

დუდა! მისთვის ან ხედავ, რომ ის შენგნით იკრ-
 ძალგის,

ის, რომელს ადუგავს ტანი წკრილად მზგავს ადუგის.»

ას! ესე ქვეყანა ვით ბოლოვით საგსია,

ემშაკობით საგსესი ჯოჯოხეთის მზგავსია.

დუდამ თვის ქალისგან წა რომ ეს მოისმინა,

წიგნი ჯიბით შიდიო, მისცა ზე გაიცინა.

იმინემ გახსნა წიგნი, გულმან დაუწყო ძგემა,

ხაშინელი სიტყვები წა ეს შიგან ეწემა:

«სხუა მზოვე საყვარელი, მანაკივე იმინე,

შენც მოძებნე ჩემებნი, ჩემი წიგნა ისმინე!»

წა ეს ადმოიკითხა თავსა დაეცა ზანი,

ანდა უთხრა დუდას ამის შემდგომს უანი.

ეკლესისკენ იმ დღესვე, მეფე ზე დედოფალი

მიწევით, გაწნა დედოფალს ცრემლით აქვს საგსე თვალად

შემაკლებს ორთავე, მდუდელი საწიგნეს გაწნა,

მანც კიდევ იწინეს ფეხი უღვის ვით კვდაცს!...
 ნათესავნი თუ მტრობნი, უოჟლნი ერთობ ლხინობენ,
 დგინის მსმელნი ღაღობენ, ჯიხვნი მათში სშინდობენ.
 ბახუსისა ძალითა ზოგნი მადლივ მღერობენ,
 ზინც ამა სოფს დგინოსა, კაცს აგდებენ, მტყელობენ.
 ღუდა ხედავს იწინეს, კვალად ანს მოწყენილი,
 ხედავს წინას სახეზე ჭმუნვა აქუს მოფენილი.
 აჩუქებს მას ბჭილიანტს, ღალსა, გინა აღმასსა,
 მანგალიტთა მანგაღთა, წამდენჯემე ათასსა:
 სუქს წოქე მოაღბინოს საუჭანელი ასუღი,
 განა ვერ უბნუნდება ადრინდელი მას გუღი.
 წანსუღს დნოსა იმედით კაცი ვიდა უუუენებს,
 დანაკარგს ეგნეთ ადვილ ნეტარ გინ მოაბნუნებს!
 იმ დღით უოკელს ცისმანეს დღეს იწინა სჯდა შინა,
 უგბნოთ კაცთა შოთაგდა, განში ნახაგდა ვინა!
 მის დღით დაემოწილა გუღი მისი განგებას,
 ერთგულად აღსწულებდა მხოლოდ თავის ქმნის ნებას,
 განა ადრინდელებრივ იყო მანად მწუსანი,
 ზ აზნი ადრინდელი მისგნითა განწყანი!
 უნუგეშოთ ესნეთა იტანჯოდა ხუთს წელსა,
 სწევდა ცანჯვის მიზუსსა, ღმგულსა საუჭანელსა,
 სცდილობდა უკუნეგდო საუჭანელის მოგონება,
 განა ან საით იყო ამა სენის ფონება.
 გონებისგან ვის ძალუძს მოგონების განგდება,
 იგონებს იტანჯება, კაცი მეტად გახდება.
 ერთხელ იწინე იჯდა ღაღონებით თვს კან წინ,
 ამ დნოს უტეპ შეხედა, შემოვიდა ქმანი შინ.
 თან შემოჭევა გაჭანი, ჭქონდა ჯგუფი მას წვენი,

სიყვითლე დასდებოდა შიშულ ზაფხანის ფერით
ქმარა წქეა ცოლს: იუიდე, აი კარგი შალეში,
ფარები, მანგალიტრი, მკინფასნი აღმასებო
ესე უოგელი არის მწუსანების წამალი,
უფთი გასსენ, იუიდე, მსცადე ჩემი ქამალი!
თუ შენ მაგ სახით მუეგხან, წასა ჯაქნევ მე უფლსა,
იუიდე აწ წაც კომ გსუწს, მით აამე შენს ცუღსა
გარემოებას წაგალ, ახლა, ჭ მოგედები,
მოგიტანო წამალი სამკურნალო ვეგები. —
შედეგს ქმარი გავიდა ჭ წა ქუდი აიღო,
საქონელი გაჭანმა იწინას წინ მოიღო:
განდმოყანა აღმასნი, თავდახრით იტქინება,
თან ცხანეთა ცრემლებსა თვალთგან ქონან დინება,
მისის ოხვრისა კვამლი, ჭაენს სწულად მოიტვავს,
ცრემლებს იწმენდს, კელს მაღამად თვალბუნდან
მოისვავს;

თვალბუნდან ნოწჩობა ეტყობა კვალად ჯერე,
ლოყები დადმეჭია, თუშცა მოწავს სიბუწე;
სიყვითლე შეჭმანკია ჯერეთ კიდევ ნოწჩს შიწსა,
წვერი სშიწავს ჭ სიგანით თითქმის დასცემს კომ
შიწსა.

განკინკვებას მოუცვამს ამაზუდან იწინა,
ფიქრობს: წას სტინს, სით მოგა, ანუ ანის თუ ვინა?
ესრეთ ოხწავს გაჭანო, კომე თითქმის ქეატ სტინს,
წვიმის მომდინანება თვალთგან მეტათ უხშიწს.
მის ცინილი შებნაღდა, ატინდა თუთც იწინა,
გამოჭკითხავს მიწესსა, წა კუდარ მოითმინა:
ამკეჯ საბნაღოკ! ვინა ხარ, შიწხარ, ანუ რად სტინი?

დაჭინება და გაღვას? უთუოთ ხად მწიწი!
 შევ გუფი ამიდუღდა, ისე აწ შეშებდაღე,
 გიფიანს ჟინვე უთუოდ, ახ! ნუ მაღაჟ, მაძქუ მაღე! •
 ეს ისმინა ფაჭანძა, კვალად ამოიონდა,
 გუფის გუნესით იმინას მწიწის სიტყვით ეს უთხდა:
 — და გითხრა შენ მნათობო! ღმრ აწისით აწს კუძნება,
 სიტყვით ნუგეშის ცქიას აქქს მეტად უძლულება.
 ვადი წანსულს ცრემლებით თუძა ღმრ ბეჭის უუუენებს,
 გაწნა განგულიას მ ს ღრთსა, ვეწნას გზით მოაბრუნებს:
 უწნის საუნჯეს მგინფასად, ფას-უგებლად ვსახადღო
 ჩემ სიტყვასდის ფაღად მხოლოდ იმას ვესაგდი,
 მისი მზგასი ქვეყანად ჟუკ აწაუნ შექმნიდა,
 მისი მზგასი მოგნამდინ მე აწსად აწ მესიდა.
 განუზომლის კმაყოფიით ყოველს დღეს შეგხანდოდი,
 ათასჯერ ღმრ მენახა, კვალად მის უკან კრზოდის
 მას საუნჯეს დაეზუნა, ყოვლი ჩემი გონება,
 აწც თუ ჟმრთ წუთს შემეძლო გონებით მოშორებო,
 ისე უფრთხილდებოდი, გონებით აწ გმონადოდი,
 მისთვის უთქო ვისმეს ღმრ, სიტყვასდეს შეგწინაუდო.
 ვაწნა სასტიკიან სვედმან ინება დასჯა ჩემი,
 სად ვესაგდი საუნჯეს, დავტოვე იგი თემი
 მისთვის, ღმრე უწყალომ, ის საუნჯე სხუას მისცა,
 თუგი მახედ ნაგაბდობს, ფლობულობა აქქს ვისცა
 ეს შეფიტვე, გაჯიქე, ქუჭენის ქუჭენად ვიანე,
 ეგების ღმრ მემოვა მაინც სადმე სამადე.
 ვაწნა, ახ! სადაც წაველ იმის სახე თან დამხვდა,
 მტანჯვიდა, მაწაღებდა, თხნჯანი სშინად მაქუნდა.
 ვინ მოგლევს ამ წყეულს გუფს, ღმრ ეგების ვიფონო,

აქედნე ჭანჭუჭით დაგვისხნა ესრეთ ადამკ ვიდრე. —
 «მითხან! და დაგიგანგავს? ეტყოდა მას იდინე,
 იქნებ თვალი დაკარგე, და სადმე დაიბინე?»
 — ოჰ! ნუ მეტყვი! და თვალი, მას და ნივთი ედებინა,
 მისსა მოგონებაზედ გულისა ცუცხლი მედების.
 ალმასი, ბრილიანტი, ანა და მის წინა,
 ჟან ვერანგინ შეუტეებს, უბრძნისი იუოზ გინა!
 მისს დღით ზღუაში ჩამენტქო, ჩემი სრული იმედი,
 მხოლოდ მისი სახე მაქვს თავში გამოსახული.
 იმ სახეს ვეკრეც გულისგინე, ცრემლით ანა აქეთ
 გბანებო.

მის სახეში მიზიდებს ყოველი ნეტადება! —
 შეიჭმუხვნა ქალი, და გაჭანმა შეაწუხა,
 გულისტკივნეულ, მოწუნით, საბოლოოს უზანუხა:
 «იგი სახე, რომელიც მეტად გაწუხებს შერა,
 რომელს სახავ ძვირფასად, ნეტად ედით მაჩვენა!»
 მაშინ იგი გაჭანი, სმა გაკმეჭით ვით მეკლანი,
 აძლევეს დასმეს კოლოფსა, ცრემლიანი სდიან თან მწანო
 ანთმევს ქალი, ხედავს რომ, მაგნათ ანს დავეტილო,
 რომელია ღუქსებით, ზედანაც წაწეწილი:
 «ამ კოლოფში ანის ის, დაც მოუდჩა ჩემს ბედსა,
 რომელით ვცხოვრებ, თუმა რომ გვლან გხედები
 იმედსა!»

კოლოფსა ხსნის იდინე, თან კელი უკანკალებს,
 გახსნის და ვიწველების ნეტად თუ და მის თვალებს?!
 ანთოლდა და ანდა სუნთქს, და დახელა თვს ბეჭედს,
 რომელიცა მიეცა ნიშნად მისთვის, ვისცა აწ სჭვრეტს!
 — ჩემო თვალის სინათლე, საყუარებლო იდინე!

გონსა მოდი, ფიქმნიგან, კმანა, ნუ ჩაიძინე!
 წომელს ძალუძს გამოცვლა ამ წყევლის გულისა,
 ღატანჯული, მიიღე აჩვე — შენი სულისა,
 მოველ შენთან, ესე ანს მოსკლა უკანასკნელი,
 რომ კიდევ გტყვა: მიუტანხან! მომე ბოლის ეგ

მელი.

აჲ კი ღატანობ ბოლომდენ, აწმდე ტანჯუა ანს კმანო,
 ეგეს სადმე მოვძებნო, ახლოს მეუდნო სამანი,
 რომე ამახედ მეტად, აღაწ გიტანჯებოდე,
 მეუდნოთ ზე მოსვენებით იქ მაინც დაგტყებოდე —
 „წოსტომ! იმა დღით აღთქმა, მივე გვირგვინის
 ქმანსა,

რომ ერთგულად ვმონებდე, წაც გტყა, ნუ იქმ
 უანხს!

თუც, აღმოჩნდი ერთგულად, ზე გცან ეგ ჭმუნგარება,
 გაწნა შენის ტანჯვისა ან ძალუძს განკურნება;
 გაცხმი ზეხუულათა, ხომ მტკნარ წოგოთ თვთ მეცა,
 მაგტამ უდნოთ ნუ გვდები, საუტანელო! გამეცა!»
 წოსტომ კელს ჩამოანთმეცს, სეუტანულისთან გმიანაგს,
 თან გულზედან ბოლის კელს მეტის გმნობით
 მიაკანაგს.

დაჭოცნის, დასტყუალებს, ჭქონან გამოსაღებება,
 წახოს ქეჰმანც, ვგონებ რომ, მასაც შეეზალებს!
 ამ დროს ქმანი შეშოდის, ხედავს გოცნას ზე გმიანს,
 ხანჯალს დასცემს მეტად წოსტომს, შეშდგომს
 თვს ცოლს იწინას!

წოსტომ სისხლში მოსკნია აქეთ უზალოთ გვდება,
 იქით იწინას სისხლი სდის ზე სული თან სდება.

ქმარი ადგას ხანჯლითა, კვალად ორთავ უწყნება,
იზინასა სულთ ებრძვის, თან ქმარს ძლივს ეუხნება:
„უბნადლო სულთ სისხლითა ვით ღებე ეს ალაგი,
ღმერთი სცნობს: შენი ჯიუჯ ეწოგული ამხანაგი!
ეგ კაცია ხომ უაჭიბი სულ ამოდ მოკალი,
ღმერთმან უწყის, რომ მაგ კაცს, ანა წაში აქვს
ბნადლი;

შენც ღმერთმან გაწაცის, ნუ გაქვს ამოდ ტყუა...
ესე მსოქუა და იზინამ, მსწრაულ სული განუტყუა!
კაცა მკვლეელი მანთალო სულთ აწმდე აქ-იქ ედგება,
სადაც მივა უოველგან მათი სისხლი იქ სვდება;
დაღაც ღამე მას კაცსაც, ანა აქვს მოხვეწება,
წადაც უცნაურს ძალსა, თითქმის რომ ემონება,
თვალთ წინ უდგას გვამნი, სისხლითა შეხასრულნი,
სადაც წავა სდევნიან თითქოს რომ მას ბედავს ულნი;
თითოელგან წადაც ხმას მანად, უჩინოსა უუწს
უგლებს:

„უბნადლო სულთ მოკვლასა, ღმერთი ან დაიღუპეს;“

ივ. გერგესელიძე.

26 აპრილს.

1857 წ.

ფიცი. (*)

დაჭრებ სანთიდან, დასამტკიცად, კელმოწმითა!
 ანგის ვეიონო, ანგინ ვიდმითო სმულ გონეზითა,
 წაც უნდა მინონ, გინდა მტანჯონ ზოდცთა გლეჯითა,
 ის ანის ჩემი, დომელს ვეცდური დამონებითა.
 გოგობი ვანდი, გულისანაკადი თავმოწონებით,
 მხედის მიხეზი, სიცოცხლის მხედრ, დომელსა გეტ-
 დჯი!
 სულელე ფტაქსი, უფუანოესი მაგამა ვის გეტყვი?

ა. მ.

1855 წელსა
 ოქტომბრის 10 დღესა.

ამხანაგის ქოძილში.

(*) ეს ლექსი მივიღეთ უცნობის ზინისგან, დომელიცა მსწერს წედაქციას დიდსა მადლობასა. ამ გვანს წედაქციის ფუალის გმნობისათჳს, განუცხადებთ იმ უცნობს ზინს მადლობასა, გაწნა ვსწესთ დომ ანა გვაქუს ბედნიეება ზინათ ცნობისა.

მ.

3. ლევანის ზე წინოს შინაგანი ცხოვრება. ამათი შვილი.

წინომ თავის თავი ასე წიგნით აჩვენა ლევანს
წაჩის ქვევით, ცუბალის სიუჟანუდიანის ღაზადაკათ
ზე ალუანით, რომ ეს მსუცდი, წამდენსამე ხანს, თითქ-
მის, დაიშინა. მაქამ ლევანს მალე აუსუულა გუდი
გუთილის ცხოვრებითა, შოგონა ისევ თავის ამოხსო-
ნები ზე ბადებინაჲს გასწია, სადაც წამდენიჲს დღე
დაგანგუდი იყო ხოლმე ზე წინო კი ელოდა მან-
ტო, გულ ამოსკვნილი! ერთს დღეს ლევან გვიან
მოვიდა შინ დახანხოშეხუდი. ბოდიშისა ზე ალუ-
ანის მაგირანთ, წადგან ორი დღე შინ აწა ყოფი-
ლიყო, წინოს შეუტია: ჩემთვის წატომ ვასშამი აწ
შეგინახავს! წინომ მიუგო: აწ ვიცოდი ჰატონო,
თუ ასე გვიან მოხმანდებოდი, თოქემ უკუდას
შეგინახებოდიო!.. აქ ლევანმა სიტყუა გააწუგუტინა
წინოს ზე შეუძახა: მანდა იცო, თუ ისიც აწ გა-
ხხოვს, შენი ქმარი წოდის მოვა, ზე მშიენია თუ
მწუწკაღიაო!.. თუძა ლევან ასე მამდაწი იყო
ბუწითა ზე დვინით, — რომ ხოწაგი, თითქმის, ეე-
ლში ამოსდოდა, მაქამ წინუცამ მანც უცხო ვა-
ხშამი მოუშადებინა ზე შიანთო. ლევან დაჟდა ზე
კიდევ ხანბათ დაუწყო ჭამა, ბოლოს ზედ სტოლზედ
მიდინა. წინომ იჭიქა: ეს უთუოთ ჯაბნით იქცუ-
ვა ასე, თოქემ, წოგოწ იკადრებს რომ, თავის
თავი, ასე უწულოთ შეამძიმოს ხოწაგითაო!..
წინომ ის კი აწ იცოდა, ლევან წა გაწუენილ მუცლის

ბატონი იყო; ეს სამგულე ქმნის ხასიეთიც მალე იხილა. ლევან ყოველთვის გათენებისას მოვიდოდა ზე დილის თერთმეტს სათხელ გაიდგამებდა, ერთს ორ ჩიბუხს მოსწევდა, შემდეგ მოაწმევდნ ჩაის, უჩვეულებელის სტაქნით, რომელშიაც დაუმატებდა ხუთს ნატეხს შაქარს, დაასხა ღაბყის, ერთს ფრან-ცუცის ზუტის შიგ ჩააღებდა ზე ისე მიიწმევდა; ხუთს სტაქანს რომ დაღევდა, თავის ათის ჩიბუხით შემდეგ ცანთ ჩაიცომდა, ერთს დაუტყვენდა (რომელშიც იყო ნიშანი: ღრმეა მომიტანეთ), ჩაფ-ჯებოდა ზე გასწევდა. — ანა ვინ იცოდა, სად იყო იმის ბანა ზე ან წოდის დაბნეულობდა შინა. ნა-საგინგელია, ნინოს ამ გვანა ქმნის ყოუაქცევა ზეღაგდა, მაწამ თავის სულგებულებით ითმენდა!

თუთონ წინა დილით აღწე ადგებოდა ზე ილო-ცავდა ჩვეულებრივ; შემდეგ სადილის თადარიგს მისცემდა ზე ბოლოს, მთელი დღე, ან წიგნებს კითხულობდა ზე ან კეფსაქმობდა. თუ ქვანი შინა ზეუანდა ზე ეძინა, ცდილობდა სახლში აწავის გა-ფუჭიუნა, რომ ლევანს ძილი ან შეუწყვიტო ზე ყოვლის მხრით იმის სიამოვნებაში იყო. წინა მხედავდა, ბედმა წა გატის კეფში ჩაადგო ზე წა იცოდა, წა რიგათ მოუწილუვინებინა ქმნისთვის ში-გალი ცუდი ქცევა. ზეიქმობდა, სიმშვიდით მოი-ცხისო ზე იყო მისთვის თანაქვდა. — ამასთან ყოვე-ლს ქმნის უინიანობას ადასრულებდა, ეცეპ ამით მოვარგანოვო; გაწდა ამისა, თუშტა წინა იჭვან-გული იყო, რომ ლევან ჯანშვით ძვირად მოვიდოდა

შინ, მამა, შინც მოუტეოდა ხოლმე ჩასაკვირვე-
ლია, ელენე. ნინოს დედა, ვახშამს ადრე შეიპყროდა
მოსკოვსა, ის კი ან იცოდა, ან სიძე მოდიხ
მოდიხ შინ ზე ან ნინო მოდიხა წველა, — ნინო კი
იყვანა ზე ელენე ლევანს, ამ ღოდინში, წა თვალი
მე გული გადუღამდებოდა, ვახშამიც ადრე იპყროდა
მე უნდა ისე დაწოდებოდა იყო ხოლმე. ენთხელ ნი-
ნომ, ამ გვანს ღოდინში, დიდხანს წიგნი იკითხა
მე ამ კითხვაში, ძალიან დაიღადა, ცისკრები დადუ-
გეს — გემა გავიო წა, მდივანზედ მიეძინა ზე მხემ
მომ თავი ამოყო, მაშინ თვალი გაახილა, ნახა
მომ, სამთელი ძლივდა ბუტამდა, ვახშამი ისევ ისე
იყო გაწილილი ზე ლევან კი აწსად ჰქმნდა, მაშინ
გულ-მტკივნეულათ ზე წანის ღიმილით წამოხსოვდა:
დახე გათენდა ზე ჩემი ქმარი კი აწსად აწისო,
განა ჩემი დღენი, ამ სიამოვნებით უნდა გავატაროგო?
მშვენიერი ნიანსთჳს მომ შატყებდათ, მიღუეს
მოგანესა ჰგვანდა ზე იმის ღოუებზედ ვაწდი აწაწა
უვაოდა.

↪ ენთს დღეს, სადამოხანზედ, ლევან მოგანადი მო-
ვიდა შინა, თავის ამჟსონებით ზე ნინოს უთხდა:
სტუმრები მომიყვანა, მოვიტყევა ვახოცებით, ჩქარა
სადილი გვაჭამე ზე შენც ჩვენთან შეეცეციო. ნინომ
უხანსხა: დალოცვილო. წადადწოს სადილია ზე თუ
სტუმრები გვაგდა მოწვეული, წატომ დილას ან
შინამანო. ლევანმა, განა ან იცი, მე დილას შინ
აწა გუოფილვან, ეს სამი დღეა ორთაჭალას საქვე
მქონდა, იქ ვიჟავიო. მეწე წა გვიან აწის, — უო-

გელა დიდი კაცი სადამოწმოდ მიაჩნთებოდა სადილსაო.
 (— ნინო ძალიან შეუწუხდა, ასე შუტებ სტუმრების მო-
 წვევასა და ევონა, ომბოცამდინ ქალი და კაცი იქ-
 ნებო, ის კი ად იტოდა, ლევანს ვინ მოეუყანა
 სტუმრათა. და ნინომ ეს ხალხი დაინახა, მეტის
 მუხუხარებით თვალი დაუბნელდა და წაქცევას ღამოდა,
 მაშამ ქმრისათვის უაზრი ვერ ეოქო, შიშითა და კმა-
 ლითა. მხოლოდ, მეორე ოთახში ძალიან გამოვიდა
 ბიჭებს თადარიგი მისცა ახალის სადილისა და თვითონ
 დემეტის ევედრებოდა, უცხო, აწავინ მოვიდესო და
 ეს ხალხი ჩემს სახლში აწა ნახონო!

ლევანმა თავის ამფსონებით, შეაღამედის ილოთეს,
 მწავალი ჭურჭელი და სკამები დაღუწეს, შემდეგ
 ადგნენ და ერთობ საზანდრებით ბადებინავენ გასწიეს!!

და ბაღში მივიდნენ, ამ მშვიდმა ხალხმა, ახლა
 ვახშამი გააჩაღეს და შექნეს სმეულობა. — ლოთები
 იმთენს ეცადნენ, რომ ლევან დაათქეს, ასე რომ, იქ
 უგონო შექნილს დაეძინა; მაშინ, წაღ ფული ჰქო-
 ნდა, ჯიბეში, ამოაცალეს, თითონ წავიდნენ წამო-
 ვიდნენ და იმას იქ დაანებეს თავი, მძინარეს და უზა-
 ტრონოთ ერთის ხის ძირას, და განთიადმა მოატანა,
 ლევანს შესცივნოდა, თვალი გაახილა, ნახა რომ
 გვერთ ადამა ვინა ჰყავს, წამოხსოვრა: დახე ის
 მღუგები და ოინს მომივიდნენ და ახლა უნდა და-
 მტინონ, ლევან დავათვეითო, ამ სიტყვაზედ ფეხზედ
 წამოდგა, მაშამ, ბაბუა ცი დაიწყო, წადგან თავი
 ასტკივნოდა და კიდევ დგინო ადამო მწელებოდა.
 ამ მდგომიანებით, წოგოწც იყო, ქვეითი წამოვიდა

გმწანისიდან, ღა აზანოებთან მოვიდა, აქ ემტეს მე-
გობაქს მეაზანოესთან შევიდა, ჩიუხი მოითხოვა,
შემდეგ იზანა ზე დაუნდოდა ფული მიეცა, ნახა რომ
ჯიხეში, გლოში აღადა აქეს, — მაშინ სთქვა: დავექნა,
ათი თუმანი ფული მქონდა ზე სულ საზანდრებისათვის
მიმიციაო?! მეაზანოემ მოასხენა: თქვენზედ გახლდეს,
აზანოს ფული, შემდეგ მიბოძეთო. აქ ლევან დლო-
შკაში ჩაჯდა ზე შინ მოვიდა, იმ დღოს რომ, ნი-
ნოსაც ეს იყო მდივანზედ მისმინებოდა ქმრის დო-
ღინში ზე ვახშამი ისევ ისე იყო გაშლილი. ღა ლე-
ვანმა სუჟება დანახა, შეჰსძახა: ეს მიუვანს შენი,
ნინო, რომ ქმრის ზატვი იციაო!... შიმშილითა
გვედები შემობრუნდეთო!... ამ ყვანილზედ, ნინომ
თვალი გაახილა, ქმარი რომ დანახა, გაუღიმიდა
შემდეგ წამოდგა, მივიდა, გადაეხვია ზე უთხრა: თუ
ზუჯი გვიან, მიიწვიო. — ლევანმა ნინოს ხელი
წაჭკა, წაბაზბადა ზე შეუყვინდა: ზუჯის ჭამას, ღა
შენ დაგვეკითებო?! ამ სიტყვაზედ მივიდა ზე საძბათ
ჭამა დაუწყო ხოდაგს. ნინოს აღაგს, სხუა ქალი
რომ ეოფილიყო, ამ გვანს, ქმრის აღეცხზედ, ან
გულს შემოიყვინდა, ან იტარებდა ზე ან ემტეს შუო-
თს ჩამოაგდებდა, მაქამ, ნინომ, კადევ ცუბილის
დომილით მოასხენა ქმარს: კელს წათა მკამე ჩემო
ლევან, შენი ნინო ადა ვადა?!...

ამ სიტყვაზედ ლევან გადაეხვია ზე დამდენჯერმე
დასტლოშნა!... თუძა ამ მხედს საშინელი ლვინისა
ზე ჩიუხის სუნი ამოსდიოდა ზიდიდამ, მაქამ, ნინო
როგორ შემიწევდა მუხუხებას ზე ცდილობდა,

გვებს, ღოგოვანა ახალგაზრდასა და ახალგაზრდას. — აქ
 ლევანს კინწი მოსწულა ბევრის ღოგოებისა და ჯა-
 შის ტებისაგან, ძალი მოეკიდა: ნინო დაბლა დასო,
 თითონ გადთავად თავი დაუდო და ისე დაიძინა.
 ნინოსაც, თუძცა ახალგაზრდას, ამის ღოგოებისა და
 შტკივანეულებს ახალ შეიძინებდა. შუადღისდინს ასე
 ეძინა ლევანს და ნინოს ამ წამებაში იყო, შუადღის
 დროსა გამოიღვიძა კნაზმა, დაშინებულ რიბუნი
 მოსწია, შემდეგ ენთი დაუსტვინა, დროშა მოაწოვეს,
 ჩაჯდა და გასწია! ნინო და ამ ტანჯვას მოეწია,
 წამოხსოვდა: დაშინებულ! ადრევე მოსწულა იყავ,
 ახლა დაღათ აიღე ჩემსედ გელიო!...

ლევან ღოგოვანა წამოვიდა, მთელი ქალაქი
 შემოიხიზნა, დადგან დროშის ხუტუნში ქქონდა და
 ახალდეს ახალ მოიწუნდა ასე სიამოვნებას, შემდეგ
 კნაზზე გავიდა, ხან აქეთ ეცა და ხან იქით, სადა-
 მომდის ასე იტანტადა, მინამ თავიდან ღვიზის ძალა
 გამოუვიდოდა, და გამოფხიზლდა, იფიქრა სად წა-
 ვიდეთ? — შინ მოსვლა უზარებოდა და ფუფუნად ადრე
 ქქონდა, ღოგოვანა წასულ იყო სადმე და ისევ უფროსობით,
 სახლს მოატანა, აქ ტყუილათ თავი მოიგანთყოფა
 და დაწვა. ასე უნდა გიცოდეთ, ღოგოვანს, შინ
 ახალ დაუენებდა და, გაწდა უფუფუნობის შეტე და
 ამისთვის ის დღე-ღამე ახალ იყო, ღოგოვანს ფუფუნად
 ახალ ქქონდა: ავადმყოფიც მაშინ შეიძინებოდა, უძლუ-
 რიცა და შინ მოსაქმეცა. — ლევანს მანც, შინ გულისა
 ახალ გაუძლო, მოსწუნდა წოლა და იფიქრა: თუ ფუ-
 ფუნად ახალ გვიწოდე, ახალ იქნებაო. ამ ახალთ ადგა, ტანთ

მაიტო ზე ბაზმისაჲსკენ გამოხსნა, აქ ეწითი წაღრბნი
გაჭანდა ჰეჲანდა, ოცს თუჲმანს ესესხა, ამანაც ორ-
მოცის თუჲმანს თამასუქი გამოაწთო ზე ფუღი მო-
სტა. წა ლეჲანის ფუღი ჯიბეში ჩაიყანა, იფიქრა:
ესჲა ჩემს ღოსტებს ვეღარ ვიზოგი, აგუჲს ღაღამდა
ესჲე იგან იგანიჩთან წაგად ზე იქ ღმოს გავატანებო.

იგან იგანიჩი, ეწითი საწუალი კაცი იყო, უმა-
წვილ კაცებს მიაწვევდა, ქაღალდს ათამაშებდა ზე
თითონ ქაღალდის ფუღით სცხოვრებდა, ჩუქნდი ლე-
ჲანიც აქ მოხმდამდა შესატყუათ.

ამ ღმოს, ნინო შინ იჯდა, გუჲმა შოთოჲა და-
ჟუჲო, ცკივილები მოუვიდა. ელენეჲ წომ ეს გაიგო,
წადგან ქალი მუცელქმნილი ჰეჲანდა, მაშინათჲე
ბიჭები გაგზავნა, ბატონი მოძებნეთო, წომ, ან ექაში
ზე ან ბეზია ინადგლოსო. — ბიჭებმა მძავალი ეძებეს
ბატონი, მაჲამ ვეჩა გაიგესწა. — წადგან ჩჲენ ვი-
ცით სადაც ლეჲანი ბმდამდება, გნახოთ, იმასაც
მტკიცეულება აქუს წამე, თუ შექცევასია იგან
იგანიჩისას.

იგან იგანიჩისას წომ შეხმდამებულ იყავით, მიწ-
ველათ ვეჩას დანახავდით, წადგან საშინელი ჩიბუხის
ბოლი იდგა, ასე წომ კაცი კაცს ძლივს იცნობდა;
შეძევო მანახადით წომ, წამდენსამე ადგილს სტო-
ლებო იყო გაშლილი ზე უმაწვილი კაცები ქაღალდს
შეექცეოდნენ. ეწით სტოლზედ, წამდენსამე უმა-
წბაზო, ლეჲან ჩაეგდოთ, მაღამად ღვიზოს დაუსხ-
ვდნენ ზე ჟუბდნენ ფუღებს. აგუჲს მამლებმა იფი-
ქლეს, წამდენიმე, ამ საზოგადოებიდან, თავიანთ

სახლებში წავიდნენ ზე ლევან კი მიზანბოშებულად
წამო ზე წამი დაიძახებდა: მოვიდეს ჩიბუხი ზე ღვი-
ნოვო!...

უომადობაზემა ასე გახადეს ღვინით ლევან, რომ
გაგება ადამაჟუნისა ჰქონდა; წაც ფული, ებადა,
სულ მოუგეს ზე ახლა მუჭებზედ ეთამაშებოდნენ;
მა ისინიც გამოაცალეს კელიდან; ადგნენ ზე შინ
წამოვიდნენ; ლევანს კი ასე ეგონა, გვერთ კიდე
მისის ვინმეო ზე იძახდა: მოდის ორი თუმანი, და-
კანითო!... ბოლოს ღვინომ დასძლია, ჩიბუხი ბე-
ლიდან გაჰყავდა ზე იქვე მიეძინა!... გამგვიძებელი
ზე მატკონიც ადამაჟინ ჰყავდა, მაღვან გათენება
ყო ზე სახლის მატკონისაც დასძინებოდა.
მა გათენდა, კნაზმა თვალი გაახილა, ნახა რომ
ადამაჟინ ანის, ჯიბეში კელი ჩაყო, შიგ რომ
თამაქოს მეტი გედაა იზოვანა, წამმოსტეჟა: ბო-
ჭოს! ფულები წამიგიაო! ამ სიტყვასეუ წამოდგა,
კანში გამოვიდა ზე გაგეოუნისაგან გამოსწია. აქ,
ერთს ქუჩაში, ერთ ძველ სახლთან მოვიდა, კანები
დააწაკუნა, მტინეს ხანს უკან, შიგნიდგან დაუძახეს:
ვინ ხანო? — ლევანმა: კანო გაადეთ, ანგელოზების
უსტაბაში ვარო! ლევანი მზავდ იტნეს, მაშინათვე
კანი გაუდეს, წინ ერთი ბებერი მოეგება ზე შინ
შეიყვანა.....

ახ ნინო, ნინო! შენ მა მდგომარეობაში ხარ ზე
შენი ქმანი ვის ალერსსა ზე ხვევნაში ანის!...

აგერ წარგები დარეკეს რომ, ლევან ძლივს შინ
მოვიდა, აქ, წინ მსახური მოეგება, უუჩი დაუჭინა

ზე მოასსენა: ვაჟის მამა, ღმერთმა ადღეუკმეფლოსო! ამ სიტყვაზედ, ლევანმა ასეთი ალიუყული ჰქა ბიჭსა, რომ საბჭალომ, სამჯერ დააყმადაყი გადაიარა. მაშინ ბატონმა შეუძახა: ანა, შე ანამხალავ, კინადამ ეურები დამახიე, განა მე ან ვიცოდი რომ ჯაჟი მეუღლეობდაო! ლევან რომ მადლა ავიდა, აქ ელენე მოეგება ზე შემოსძახა: გენაცვალოს ელენე, სადა ხან შჯლო? დამდენი გამეზრე, შენმა დაბეჩებამა, ექიმი გვინდოდა, კინადამ ნინუცა კელიდამ ან გამომეცადაო!...., ამ სიტყვაზედ ლევანმა უზასუხა: შეეუწიხეულო, კაცს ათასი საქმე მაქვს, თავბუდისა ადამა გამიგიადა... ექამდინ, ენთს ზუსთან ვიყავ, ანხებს გაწეწინებდიო!... მეჩე, ენთი ეს მობეძანე, მე და ბეია ვან, რომ შინ ვყოფილ ვიყავ? ან ნინოს საექიმო და სჭინდა, დედაკაცი გამბეწსა ჰგავსო!.... ელენე, განცუფებთ წამმოსტევა: დას ამბობ შჯლო; გენაცვალოს ელენე!... ჩემი ნინუცა როგორი გამბეწია?!... კინადამ ან მომიკურდა, მამამ ჩემს დედამ ღმერთსა ჰქა ზე ვაჟი მოქცვაო! ამ სიტყვაზედ ელენე სთხოვა ლევანს ენთი ძიდა გვიშოვე სადმო... ლევანმა დამშვიდებით მოასსენა: დას მიბეძანე, შენი ჭინძი, დედა, ჩემს შჯლს და ძიდა უნდა? — თითო ყლუზა ღვინო ჩაყლანეთ, თუთო საათში, რომ ყუათიანი გამოვიდესო! ელენე, გაოცებულმა, უზასუხა: შჯლო, ყმაწვილის გაზდა, ღვინით ვის გაუგონიაო?!...., ლევანმა, ელენეს ყუწი ადამ ათხოვა, ოთახში შევიდა, ნინოს დაჭკოცა, ცოცას ხანს გვედრით მოუჭდა, შეიძვა

შული მოაყვანინა, უაღრესა ზე მტარეს ხანს ჰქონდა მისი ცრფობა. — ნინოს ძალიან იამა, ღვეპნისაგან ამ გვანდი ქცევა, წადგან წაგდებული იყო ქმნის ალექსისა!..... მაქამ ღვეპანს ვერც ცოდნა ზე გვეც შულის ყოღამ, ვერ წაუგდეს გულისა სიყუარული, — თქ საათს უკან, წამოდგა ზე უთხნა: მუ წავალ, ძიძას ვიწოვიო. ამ სიტყვით კანში გამოვიდა ზე ისევ ეშმაკის გზას შეუდგა!

ნინო კი სიხანულისაგან ადამ იყო, გაუი რომ მიეცა. მაღმალ მიაყვანინებდა, გულისა წაიქნავდა დაჰკოცნიდა, ხან თითონ ძუძუს მოაწოებდა ზე ჰქონდა ესრეთ, მისი ალექსი. — იმისთვისაც, სხვათ წამმოსთქვამდა: გმადლობ შენთვის უფალო, რომ ამდენს მწუსანებასთან, შულიცანის ნუგეშით გამიჩინეო!.....

4. მძინე. ღოცო.

გონის მახანდი, მძინე, ენთი მშუცნი-ენი სოჟული იყო, მას მათ, უცხო ტყე ზე მინდვრები ჰქონდა! ენთს სადამოს ხანს, წელის მინს, დაჟიქრებული ემაწვილი კაცი დადიოდა, წა დაიღადა, მწკარესელ დაჯდა ზე უუერებდა რომ, წყალსუდ, წყუნადათ, ცივი მოცუდავდა, მაქამ მახლობლათ რომ შეახედა ვისმე ამ ემაწვილისათვის ცხადათ შეატყობდა, რომ ამისი აზრი ზე ფიქრს სსუგან ჰქონინავდა. — წა ცივმა ჩაიანა, ემაწვილმა კაცმა ამოიოხნა ზე წამმოსთქვა: აგერ ენთი წელი-

წადია, წაღ მთავრობდი იმ ქალსა, საითაც ეს ცივი
 მიტუქავს ზე სადაც ჩემი სიცოცხლე დაუტყვეო!...
 აგერ უნთი წელიწადია, წაღ თავი მოგაჩიდე მშვე-
 ნიერს ნინას, წათა გონებადამ გადაშეგდო, მე იმის
 სიუქარული, მაქამ, ვაძმე, რომ იმის მოშოვნებამ,
 უფრო გამძნელა წელუღიო!... ვგონებ ამ სიტ-
 უვებიდან სცნობს წამქათხეული, რომ, ეს უმწავლი
 ქალი, ჩემნი ალექსანდრე იყო.

მცირეს ფიქრს შემდეგ, ალექსანდრემ, კიდევ წა-
 ლმოსთქვა: ცუდიღაა ჩემი აქ ცხოვრება, — ანც
 ცოცხალში ურევიკან ზე ანც მკვდარშიაო! ამასთან
 დაუბრტა: ვისთვისაც მე ამ ჭინკს ვითმენ ზე ვისაც
 თავი მეკსწინე, სჯობს რომ ისევ იმის ურებაში
 მოვკიდდე, კიდრე შორიდან ვგვავლახოგო. ამ აზრით
 შეოწკეს დღეს, თავის მოხუცეულის თევდოწით,
 ქალაქისკენ გამოსწია. წა თფილისში მოვიდა,
 სალამაძიანთ ზირდაზიან სახლი დაიჭინა, რომ ეტე-
 ბის, აქედან, ნინოს თვალი მოვკნა ხოლმე, ზე იმითი
 მაინც ვინუღეშოგო. ჯ.

ნინომ, დასაკვირველია ან იტოდა ალექსანდრე
 ქალაქში მოსვლა. ეს იყო ალათ ქვეშაგებიდგას
 ამდგან იყო ზე სწუხდა რომ, წამდენიმე დღე იყო
 ღუვან შინ ან შემოსულ იყო. ელენეც სიმის უუ-
 რებით გადაურეკდა ზე იმისმა უოჯა ქლევამ სიბერე
 მოუსწრაფა: ამასთან ბეჭდი გაბმული საქმეები ჭქონდა
 მამულუბის საგანზედ, მაქამ მადეკარი ზე გულის
 შემატყივარი ანაგინ უნდა, — ერთი დღეს ელენემ
 ნინოს უთხდა: მჯდო, ეს ამოენი საქმეები გვაქვს,

შენი ქმარიც ანას დასდევს ზე ან ვიცი რა უნა-
მლოთო? ნინომ მოახსენა: მოდი, დედა, ნათლიას
შეუთვალეთ, ეგები მოვიდეს, ან თითონ ითაოს ზე
ან იმოვნოს ვინმეო. ელენეს, ქალის წიგნა მო-
წონა, მაქამ წაძმოსთქვა. რა ვერა შვლო, შენი
ნათლია დიდკაცობს, ადამა გვკადრულობს ზე მანც
კაცს გაუგზავნი, ჯგუბ გვიარჩიოს წამეო. — ამ აზრით,
ელენემ წიგნი მისწერა ნინოს ნათლიას, გრიგოლ
სარიმოვს ზე თავის დედა აცნობა.

ნინოს ნათლია, ერთი ამხატვარანი კაცი იყო,
ანაგის საქმეს კისრათ ან იდებდა ხოლმე; რა ელუ-
ნეს წიგნი მიუვიდა, იფიქრა, ჩემს ნათლიედებს
უადი ან ეთქმისო ზე მე იმის დეგნის თავი კი ანა
მაქესო. ან ვიცი რა უნამლოვო?... ამ ფიქრში
რომ იყო, ბიჭი შემოვიდა ზე მოახსენა: ალექსან-
დრე მეცხადაძე გახლავთ, თქვენი ნახვა უნდაო.
გრიგოლმა რომ ალექსანდრეს მოსვლა გაიგო, წა-
მოსთქვა: იჲ, მაგარი ბედიდ შემიქცაო!... ამ სი-
ტყუით ბიჭს უბრძანა, მოახსენე მოხმარდესო, ზე
თითონაც კარეთან მიეგება — რა ალექსანდრე შინ
შემოვიდა, გრიგოლ გადგახვია, დაჯოცნა ზე სკამი
უთავაზა. აქ ამათ ერთმანეთი მოაკაობეს. მცირეს
ხანს შეძრევ, გრიგოლ სარიმოვმა წაძმოსთქვა:
ალექსანდრე, შენთან ერთი სათხოვარი მაქვს ზე
სიტყვა მაშეც რომ აღმიხმულეთო. ალექსანდრემ, თუ
შემიძლიან, დიდის სურვილითაო.

აქ გრიგოლმა უამოო ელენეს ყმისა ზე მამულისა
კითხვება, იმათი გარემოება, მდგომარეობა, ვინაობა,

ბ სთხოვა, ეს საქმე შენ ითავე, წადგან მე ანა მტა-
ლიანო. ალექსანდრემ რომ ეს ამბავი გაიგო, ან
ყოლომ სიაშოვნება ან მოეცა, თუშტა ანაჲების
წეწას ბ ღავიდაბას სიკუდილივით ეკიდებოდა
მანამ იფიქრა: წავი შემთხვევა მომეცა, ნინოს სში-
ნათ ნახვისა, იმის გულისათჳს მას ან გვიცინებო!...
ამ აზრით გრიგოლს უთხრა: თუშტა მე მაგ გვანს
საქმეებს გეწილება, მანამ, შენს თხოვნას უარი ან
გოქმისო; მხოლოთ წამიყვანე, გამატანა ბ აცნობე
ნა საქმისათჳსაც შიმიყვანო. გრიგოლმა ამ სიტუ-
ცაზედ, ანა უმსუხარდა ალექსანდრეს, წადგან თუთონ
წასულა ეზანებოდა ელენესთან, მხოლოდ მივიდა
სტოლთან, წიგნი დაწეწა, ეს წიგნი ალექსანდრეს
მოსცა ბ უთხრა: აი ეს იქნება შენი წინამძღოლი,
ამ წიგნით ელენესთან მიბრძანდი ბ ქვრივ—ოსენს
უბატონეო.

მეორეს ღღეს წიგნების დრო იყო, ელენემ ღოცვა
გათავა ბ ნინოვი თავის მანაწია გაუს ელენესებოდა.
ამ დროს ბაჭი შევიდა ბ მოახსენა: ვიდაც წესი
გახლავთ, თქუწნს ნახვას მდომუფობსო. ელენე
საკვირვლათ გაოცდა, ვინ წესი იქნება ბ ან ჩე-
მთან ნა საქმე ექნებაო?!... ნინომ, იქნება მისთვის
ანის, მოიწვიეთო, ბ თუთონ მეორე ოთახში გასვლა
დააწიწა, მანამ ღედამ უთხრა: შჯლო, შენ რომ
მიხვალ მე იმ წესთან მარტო თავს მანებებო?...
ან ნა უთხრა, რომ ანა ვიცინა?... აქ იყავ, რომ
შენ ელაზანაკოგო. შემდეგ მიჴბრუნდა ბაჭს ბ უბ-
რძანა: მოახსენე, მიბრძანდესო!

ჭაჭები გაეღო, ალექსანდრე შეშოვიდა, ჯვარს
 ჭ წინოს თავი დაუკრა ჭ მოხუცებული გმიგოლის
 წიგნი მიაწოდა.

წინომ რომ ალექსანდრე დაინახა, ასეთი სიამო-
 ვნების ზარი დაუცა, რომ კინაღამ იქვე ან გადა-
 თქცა! .. ბაძონსაჲ წუთს, დიდი ხნის უნახავნი
 აშოენი, ტყვილის ჯვარს ჭ განცუგებაში იუგ-
 ნენ; ელენე კი წიგნს კითხულობდა. მცირეს ხანს
 შემდეგ, წინომ წუთულათ ჰკითხა ალექსანდრე: მო-
 მელს წმინდს უნდა დაუმაღლო, რომ შენ გხე-
 ჯავო?!... ალექსანდრემ უპასუხა: ჩემს გინს ჭ მო-
 უბედურებასაო!... აჲ წინომ სკამი უთავაჲ ჭ უთხრა
 ღმერთმა გადაგებდოს სამაგიერო, ჩემის სიამოვ-
 ნებისათვისაო!... მხოლოდ, ეს მითხარ, როგორც
 ძვირი სტუმარი ხარ, ისე მოკლეს ხანსაც დაჩქარი
 თუ მალე წახვალო? ალექსანდრემ. იმედი მაქვს,
 თქვენს სიძირი სტუმარი შევიქნა, თუ ან დამითხო-
 ვოთო!... მაშინ ღმერთის გულისათვის, ერთი ეს მო-
 ბეძანე: ვარდი წარგახედ წათ გაგიცხლიაო?!.....
 წინომ მიუგო: ნატომ ან გიგვიანს რომ, ჩემმა
 ბედმა აქამდინ სწულებით ან დამატკნოვო! ალექს-
 სანდრემ ჰკითხა, გულმტკინგელათ: მას უბედური
 ხარო?! წინომ უპასუხა: თუ დრო მექნება როდისმე
 უგელასა მსცნობო.... აჲ ელენემ კითხა შესწულა-
 ნა, გაიგო რომ ეს უმაწვილი, მეცხადაჲ იყო,
 რომელიც, ერთ დროში, წინოს თავსა სთხოვდა,
 მოხუცდა ალექსანდრეს ჭ უთხრა: თქვენმა მშვემ,
 მინამ ამ ჩვენი ნათლის წიგნს წავიგითხარდი: წუხსი

შეგონებით... ვმადლობ გრიგოლს, რომ უშეცხვად
თქვენ, წადგან გიყისებით ჩვენს შემწეობა, რომ-
ლისათვისაც, თუ მე ანა, — ღმერთი გადაგისდის სა-
შაგაეროსათ! ალექსანდრემ, ამ სიტყვასგდ, მდაბლათ
თავი დაუქნა ელენეს და მოახსენა: გრიგოლისა შე-
დგომი შატავის ცემა მაქვს და იმის ნათესავისთვისაც,
წასაკვიანგელია, თანამეუღლე ვიქნებიო!... აქ ელენემ
უამბო ვითარება თავის საქმისა და სთხოვა, რომ
ჩემს სახლში დაუყოთსაგათ მომხმანდი ხოლმეო. ამ
დღიდან, ალექსანდრე, სშიდა სტუმარი და თითქმის
შინაგანი კაცი შეიქნა სალამაძისათ.

გრიგოლ ნინო, რომ ალექსანდრე ოთახში ისხდნენ
და ნინო შესვიდა თავის მწუხარებასა და მდგომი-
ანებასა. ამ დროს, შატავა უმაწვილი შემოიყვანეს,
ნინომ ხელში აიკვანა მულა, დაჭიკუნა და წაძმო-
სთქვა: ან ალექსანდრე, ღმერთმა, ამოგნს ზოგოტთან,
ნუგეშიო ეს გამიჩინა! და ახლა შენ ბეძანე, ვისა
შეგახსოვ? ალექსანდრემ უმაწვილი გამოართო, უაღუქნა
და ნინოს უმაწუხა: ვადღეოდ ასკილი უმეიათ, მაქამ
ვადღს თავის ნოქში ამოუხეოქია და ვადღი მოუხსა-
ესო!... ნინომ მწაწეთ გაიღიმიდა და ამოიოხტა!
ალექსანდრემ დაუაქნა, მცაწეს ხანს შემდეგ წა-
მოდგა, უმაწვილი ნინოს მიაწოდა და უოხდა. მად-
ლი უუაღს. რომ შენ კიდევ ნუგეში მოგცა, მაქამ
ჩემთვის ნუგეში სადღა აჩისო?!... აქ ალექსანდრემ
გვადნა შესძლო უმაწვილის ყურეს, წადგან მოიგო-
ნებდა დაკანგულს პედნეურებს და სტანჯავდა აწი-
ნდელი მდგომიანება ნინასი, — გამოუთხოვა, შინ

მოვიდა ზე ერთი გვიან საღამომიანთსა აღარ გაიანა.

ნინო სწყუხდა, ალექსანდრემ კათ დამაჯიწყაო? ღვეპნიც ამ ერთს გვიანში ორჯელ ან შემოსულ იყო შინა. იჯდა საწყალი ქალი ოთხს გველ შუა ზე ჭიქობდა: ნეტა ჩემი აწყო, გეოილათ შეიცვლება ზოდისმე, თუ ანათ?!... ამ გვარის მწარის ცხოვრებით განვლო ერთმა წელიწადმა, შემდეგ მეორემ, მესამემ ზე აკურ მეოთხე წელში გადადგა ნინოს გათხოვება, მაგმ, ამისთვის ზედმა, მაინც, საშვეოესით ანა შესცვალა. ნინოს, დღე ზე დღე ჟენი ზე მშვენიერება ეყარებოდა ზე გარდის ჟენი ლოყენი, ზაფხულის ჟენათ შესცვლილ იყვნენ; მხოლოდ ისევ ის მშვენიერი თვალენი ჭიქონდა, თუძე ამითიანც ცუცხლი ნელდებოდა!..

ერთს დღეს ქუთუაშიანთ ქალებმა თქვეს: სიბცხვილი ან არის ჩესნოჲს, ღომ ნინოს ან მოგვიკითხავო; მწუხარებაში სადმე თუძმეა; მერე, ჩესნოჲს თანამეგლადი ქალი, აგექ ოთხი წელიწადია, მაც ან გვინახავსო. ერთმა ქალმა სთქვა: ასე ამბობენ, ქმარს თურმე ნინო ანსად დაჰყავს ზე არცავის იმასთან ატარესო, მეორე ქალმა წამოსთქვა; მაც ნინო გათხოვდა, აღარ მინახავს, მაინც წაყალ ველა ზე ვნახავ, თუნდ ღომ გიცოდე, იმის ქმარი შემჭამდესო! ყველამ ერთობ წამოსთქვეს: წავიდეთ, ვნახეთო!!... ერთმა ქალმა სთქვა: მოდი ნინოსას წიგნი მიკწეროთ ზე თუ აღეჩადეული ან არის იმისი ნახვა, მაშინათვე დაგვიბარებსო. ამ სატოგით ქალებმა ნინოს წიგნი მისწერეს ზე ელოდნენ ზასუსს.

ამ ღმრის, ნინო ზე ალექსანდრე უმთათ ისხდნენ
 ზე ნინო ეუბებოდა: დედამ გუშინ მაბრძანა: უმთათ
 კელსაქმე რომ გააკეთე ზე ალექსანდრეს მიაწვდიო,
 გულს დაუდებო! ხომ მხედავ ჩუენთვის როგორ
 ცდილობს ზე საქმეში კაცობით მოჭყავსო.... ამ სი-
 ტყუილად ნინომ გაიღინა ზე განაგდებოდა: კელსაქმის
 თაყი ვი ადამა მაქვს ზე ეს გიშჩის კრიალოხანი,
 წადგან ძალიან მოუებას, სახსოვრით მიაწვდიო!
 ალექსანდრემაც დიდიხად მოუვო: მე ქმრამეიანს ნაწ-
 ჯევი ანაგან ზე იმისთვის გეჭ ვიყავს კრიალოხნის
 ალექსანდრე ზე თუ იმას ბრძანებ, სახსოვრით იუოხო,
 ესეც კაცობით იღი, რომ ჩემგან, შენი დავაწეება
 მხედოა; მაგრამ, წადგან მე ოდესმე მსუქდა, შენას
 ჯაჭვიან დავაწელებო ზე იმის დიხსი გეჭ შეგიქმენ,
 ეს კრიალოხანი, ჯაჭვის სამაგიეროდ მოჭინდესო!...
 ამ სიტყვებზე კრიალოხანი ჩამოაწვდო ნინოს ზე
 მსჯეულად გაიქცო. ესენი ამ ლაზარაკში იუგნენ, ბიჭი
 შემოვიდა ზე წიგნი მოაწვდო ნინოს. ამ ქალმა
 რომ წიგნი წაიკითხა, სიამოვნებით გაიღიმიდა ზე
 წამოხსოვრა: განა მეგობრებს გიდეგ ვახსოვრო?!...
 შემდეგ, დედას მოახსენა: ქებულადმანთ ქალებს ჩემი
 ნახვა მსუქნთ ზე ან ვიცი რა შეუოვადოგო?...
 ულენე, სთხოვე მობრძანდნო, ნინომ გიდეგ მოახ-
 სენა: თქვენს სიმეს რომ ეწეინოს? განცუფრეულმა
 ულენემ, გაჯავრებით წამოხსოვრა. ეს წაღა დიხთის
 წიხსება ანას, შენს ცოლს ქალებს აქ მოსვლა რომ
 გონ დავაწეებო! რა დედას დასტუნი აიღო,
 ნინომ, ქალებს მისწერა, მობრძანდით ზე იმთაც

დიდხანს აღარ აღმოდიან ნანო, სახატულთ მოწყ-
ვიდნენ ზეგნის კოცნით თათქის დაღაღეს. გრძელ
ქალა ეწინებოდა. წაგქნა, ვეჯდა გცნობ, გ. მსგ
ის წესნი ნანუცა ხანო?... შესაშვ: უშესაზა მა-
ლიან დაგვეტო, შენმა გაჭდამ, წაგომ ასე დაგვი-
ვიწყეო? ნანომ ან იცოდ, მომღისათვის მივეც
მასუბი. ამ ქალის მოსკლა ძალიან იამა, მოიგონა
წაქსული დიოესა ზე დამილით უთხრა: ქალისა,
ჯერ დახმანდით, რომ წემა ვითარება გაანათო. X
მა ქალისა დასხდნენ, ნანომ თავის მტრად მოტო-
ცნე შკლა გამოიყვანა ზე უთხრა: ამის ყადაღი
გან, ვერ მოკმოტეიფარო!.. ქალისა რომ ნანოს
შკლა ნახეს, ძალიან იამათ, მთავალი კოცნეს ზე
უაღუქსეს, ასე რომ დედა თუ ან მაშეულებოდა,
უმაწიელს დასხესტენდენ მეტის კოცნით... ამათმა
მაუჭრესელმა ალექსანდრემ იფაქრა: აქ წემა საქმე
ან ანახო ზე შინ წაგადა. ნანო ზე ამის სტუმრები
ძალიან გამხატულდნენ, წადეს დიდი ხანა იყო,
უთმანეოი ან ენახათ, შეხედეს ლოცო განადეს ზე
მოიგონეს თავიანთებური სიცილი ზე მხატულესა.
ესენი რომ ამ საამოვნებაში იყვნენ, ამ დროს ყა-
ნესი გუელ ზე ლევან შემოვიდა საშინელი მოკრადი,
აქ რომ ქალისა დანახა, ნანოს შეეფრია. განაწემა
სახლი სოჯის ახანოა, რომ ამდენი ხალხი შევი-
უქნაო?!... ქალისა ჯერ ლევანს კარგათ ან იცნობ-
დნენ ზე განცუჭდნენ, იმის ამ გვანს უზგაუქს
დაზადაქესე. — ნანომ ვი, ამ სიტუაციის გამგონებ,
უთთი შეჰეკანა ზე გუელს შემოეყადა: — იმისმა შეწყ-

ბებულმა გულმან, მეტი ვეღარ აიტანა! ქალები მისტ-
გივდნენ ნინოს, მოსაბნეულებლათ, ერთი წივილ გი-
გაღი შეუდგათ... ლევან კი უუვიწოდდა: მაგით მე
გვარ მომაცუუებო!... შეძევ ქალებს მოუბნეუნდა
ღ უთხრა; ჩემს სახლში თქვენ წას შეიცდობთო?!...
ქალებმა წა ნინო მოაბნეუნეს ზ თავის საწოლში
შეიყვანეს, ეწიობ სთქუცს: ახლა კი წავიდეთ, ამ
კაცი ჭამამ ან დაგყუდაზოსო!... ერთმა ქალმა
წამოსთქვა: შენი ბნადი, ბეჩავ, ნინო, მაგ ძნელ
კაცის გელშიაო! ეწიობ ქალებმა მიუგეს: მანთაღს
ამბოფო, ნინო შესაწადისაო!... ასე სთქვეს ზ
შინათვენ წამოვიდნენ.

იმ დამეს ნინო საშინლათ გააცხელა; თავ-ბუდისა
ვეღარა გაიგოდა. საბნადო დედაც ბნადითან უჯდა
ნინოს, ხან ტიწოდდა ზ ხან ლოცულობდა. ლევან
კი იმ დამესვე განეთ გამოვიდა ზ ან ვინ იცის,
საით წავიდა. მეორეს დღეს ნინომ ცოცა მოიხედა,
გუშინდელი ამბავი მოაგონდა, ტიწილი დაიწყო ზ
წამოსთქვა: დამბადებელი! თუ სიტოცხლე გამიმ-
წაქე, სიკუდილს მანც ნუღარ დაიშუწებ ჩემოვსაო!...

• შვითხავი. ბოლო ამისა.

ელენე ცხადათ ჰხედავდა, რომ ამის ქალისათვის
საჭინო ან იყო ქმარი მდიდარი ზ დიდის კაცის
შვლი, ოდონდ ყოფილ იყო მშვიდი კაცი ზ ცო-
ლის სიყუწრული ზ ზაცივის ცემა ჰქონოდა. საბ-
ნადო მოხუცებული ამ საგანში ძალიან მოტუჟდა

29-26
126 49744

ბეძე ძვირულ მკვინათა ცდა დაუფლა ეს შეცდენა. ნინო უფრო ბეძე უფრო ავათ შეიქნა: ლევანკა ცუდს ქცევაზედ გელს ან იღებდა. ენთხელ ელენემ იუაქმა და გენა, ჯადო ხომ ანაჟინ გვიყო, მოდი ენთი მკითხავს დავიბადებ, თუშცა გიცა ზომ, დიდი ცოდვა ანისო, ბე ამ აზრით მკითხავი მოაყვანინა.

მკითხავი ენთი გამოქრდილი თათრის მოლა იყო ბე ზოგოვან ციყვიან, ცხან თოკში გამძვინდრი. ამასთან ეს თათარი თავის კელობას ძალიან აჭეშმადიტებდა ბე დიდის საიდუმლოებით მოქმედობდა ხოლმე. და სალაშქრობას მოვიდა, ელენეს ჭკითხა და სამსახურისათვის მიხედნებო? ელენემაც ცალკე ოთახში შეიყვანა ბე უთხრა: იმ დღეს აქ ქალები გყვანდნენ სტუმართა, ჩანს გოგონები დაჰყარგეთ ბე გენ გვიზოვიანო. ამას გაჩდა, ჩემი ქალი სულ ავად მყოფობს ბე ქმარსაც ან უყუარს, ან გიცა და მიზეიანო?

მოლა დაუიქნდა, უბილამ ენთი წიგნი ამოიღო, გაშალა, დიდხანს იკითხა ბე წამოხსოქვა. თქესნ ჯადო გაქეთ ნაქნარიო ბე ესლავ გიზოვიანო, ოდონდ ენთს მსახურს უბედნე, წაც უთხრა ის აღასრულოსო. მსახური ზომ შემოვიდა, მოლამ წაიყვანა სამხარეულო დაგვევინა ბე უთხრა ნაგავი გადაყადყო. ბიჭმა, ჩვეულებრივ, წაიღო ნაგავი ბე სიზამტადით იქვე ამოსავალს კიბესთან დაყანა. მანინ მოლა მივიდა ბე იქ აღვილი გათხრევიანა, ზამდენიმე სხუა ბე სხუა ნაკუწები ამოჭევა ნათხანს, მოლამ აჭერიფა ბე მოახსენა ელენეს: აი ჯადოები კიბესთან

იყო დაუღუპელიო, ახლა ფიქში ნუღაწაფრისა გაქესთ, საქმე თაგის თაგათ გასწოდდებაო. ელენემ რომ ეს ნაკურები დანახა, შესკვირა: დახეთ თქუენი ჭთრბეთ! ეს ჩემი სიძის ახალუხის ნაკურე, ეს ჩემი ქაღის კაზის ნაჭედი ზე ვინიცის და ნაჭრები ან ანის აქაო!.. გასაკვირგელი ან ანის, რომ მოლამ კი-ბესთან ნაჭრები ამოთხადა; ამიტომ რომ, მსახურები ყოველთჳს ნაგაჳს კიბესთან დაჰყრიდნენ ხოლმე, მკითხავი და ამას მოეჩა, ახლა კოვზების ძებნას შეუდგა, მოლა ძალიან ეშმაკი ზე მოხეწებულა კაცი იყო ზე ამ საგანისათჳსაც, კარგი ოინი მოეგონე-ბინა. ჯერ ერთობ მსახურები დაიბადა ზე უთხრა: ხომ ნახეთ, ჯადოები და რიგათ ვიზოვეო? ახლა ეს უნდა იცოდეთ, მე თუთონ ჯადოს გაგაკეთებ, კოვ-ზები რომ დაგაბეგუთა, ისინი უნდა გამოგაჩინოგო; თუ ხვალამდის კოვზები ვერ ვიპოვე, ვისაც ისა აქეს, შეუღოცავ, რომ სულ ზეზეუდათ დაიწოსო. აქ საწერ კაღამი ამოიღო, ყველას სახელები დას-წერა: ბატონებისა, მსახურებისა ზე სტუმრებისაც, ვინც ამ სახლში ყოფილ იყვნენ: შედეგ უთხრა მსახურებს. თქუენ ყველამ ამაღამ თუთო კაღთა მიწა დააგდოვეთ; ხვალ იმ მიწაში უნდა კოვზები გამოგაჩინოგო. მსახურები ისე მოიქცნენ, როგორც მოლამ დააბიჭა ზე ერთმა მათგანმა, რომელსაც კოვ-ზები მოებოდა, იფიქრა: მოდი მიწაში ჩავატან, თო-რემ ეს მოლა ხვალ სულ ცეცხლს მომიდებსო!.. კოვზებიც იპოვეს ცუუადი ჯადოებითა, მაგრამ მან წინოს აგადმოფლობა ზე ლეგნის სამაგელობა

ან შეუძლებელია. ნინო ვაჭმისაგან იყო ავად, დღე
 ზ დღე უფრო სწრაფდებოდა ზ ზატონი ვინ იყო?
 ლევან ამას ან მოჰსედავდა ზ თუნდ მოეხედა კიდევ,
 უფრო გულს გაუხეთქდა ცუდის ქცევით. ისევ ნინოს
 მანუგეშებელი ზ ზატონი ალექსანდრე იყო. — აგერ
 სამი კვირა გავიდა, წაუ ნინო ქვეშაგებთ ჩავაწდა
 ზ ალექსანდრეს, ლევანის მოწოდებით, ექიმი ვერ
 მოეყვანა, თუმცა საჭიროთ ჰხედავდა. ემთხ დღეს
 ნინო ძალიან შეშინდა, ალექსანდრეც გვერდითა
 ჰყვანდა ზ ანუცებდა. ნინომ მოიხედა ზ უთხრა
 შენმა გაქდა, ალექსანდრე, ჩემი იმედი ნუღაწავის
 ექნება; მე ვგეძნობ, რომ სააქოს ზირი ადამა
 მატყურო!... ალექსანდრემ შეაცნათ უნასუხა: სულ-
 მოკლეობას მე მანებებდი ზ შენ კი უფრო უმაწვი-
 ლურათ სულმოკლეობო! — საიმესო რა გჭიქსო?
 თუ გინდა ექიმს მოვიყვანო. ნინომ მიუგო, მე გგო-
 ნებ ექიმი გვლანს მიშველისო, — აგერ წამდენ ჯე-
 რმე ზიქიდან სისხლი ამომივიდაო.... ამ სიტუაცია
 ნინოს გულის ფრიალი მოუვიდა ზ ბოლოს გულსაც
 შეშოყვანა. ალექსანდრე ძალიან შეშინდა, მიჰვანდა
 ნინოს, მოაბრუნა ზ უთხრა: გაქვია შენის თავის
 ჭიქი, ძალათ თავს წაზედ იკლამო?!... ნინომ რომ
 მოზრუნდა, გოგოს დაუძახა ზ უბრძანა. უმაწვილი
 შემომგვარეო. რა ნინოს შუღი მოჰგვარეს, გულში
 ჩაიკრა ზ კოცნა დაუწყო. შუღმაც ზაწია კელები
 მოჰვია დედას, კისერზედ, თავი უღმში ჩაუგდო ზ
 ეალეწებოდა. შეძევ დედას ჰკითხა: დედა ლათ
 სენა ფუფუა? ნინომ წამდოსთქვა: გულმტკინველათ:

7

დაგქნა შულო, ავით ვაწო. ამ სიტყვაზედ ნინომ თვალეი დახუჭა, შუღმან ჰკითხა კადევას: დედა სენა ნანა? — ნინომ ცრემლით უმასება: ჰო შულო, ნანა... ამასთან ნინომ დაუმატა. იქნება ასე ნანა, რომ ვეღარც კი გაგიღვიძოვო!... ალექსანდრე, ამითი მათუბებელი, ძმისეულ გემნობაში მოვიდა, ცრემლები გადმოცვივდა, მამამ, მსწრაფლათ მოიწმინდა რომ აწავისთვს შეემჩნევიანა ზე ნანას, რომ ნინოსაც ძალიან აწუენდა ზე დაახუსტებდა ამ გვარი შვილის ალექსი, გოგოს უბეძანა ზე უმაწვილი გააყვანინა. თითონ წამოდგა ზე ნინოს უთხრა: მე წავალ, ექიმს მოვიყვან. თუ აწას გაგკუწნებს, ხომ აწას გაგნებსო. ამ სიტყვით გამოვიდა ზე მსწრაფლად ექიმი მოიყვანა.

მა ექიმმა ნინოს სწეულების ვითარება გამოჰკითხა, ალექსანდრე კუთხეში გაიკანა ზე უთხრა: ცოდო აწ აწის ამისთანა მშვენიერი ქალი დაგიჭლექებიო?! მწელიდა აწის მაგის მომჩენა, მამამ ჩემის ღონის ძიებას მოვიხმანებ ზე ვეცდებიო. ექიმის სიტყვაზედ, ალექსანდრე ძალიან შეშინდა ზე ვედრება დაუწყო; ნინომ თვალი მოჰკრა ამით ჩუჩჩულს ზე უთხრა ალექსანდრეს: ნუღან აწუხებ ექიმს, ვიცი მაგის სწავლა ზე გელოვნება ჩემთვის ამოა აწისო!... ამ სიტყვაზედ კანები გაუღო, ლევან შეშოვიდა ზე ეს ხალხი რომ აქ დაინახა, ნინოს მიუბრუნდა ზე წამმოსთქვა: ახლა წაღას იტყვი, კანგო დედაკაცო, ესენი ვინ გახლავანო?!... ასე სთქვა ზე კანში გამოვიდა. ამ სიტყვაზედ ნინოს გულს შემოეყადა

მადგან ქმნა ან იცოდა გადმოება ზე ტუთილი, ჯეჟი მოიტანა ნინოზედ. — ექიმმა რომ ეს გაიგონა წამოხსტება: ვინ იყო ეგ ქალი, ეს ქალი სიმ მო-
კლათ!.... ამ სიტყვით მიჰყარდა ავად მყოფს ზე
სასუნგრელით ძლივს მოაზრუნა. მა ნინომ თვალდ
გაანთილა, დაიძახა: ლევან, ლევან, აქ მოდი, მომ-
ხედე შენს ნინასათ!.... მაქამ ლევანს აღად ესმოდა
ნინოს ძახილი ზე გედება!....

ლევან რომ გაბეძვდ ჩადიოდა, აქ ელენე დაჰს-
ვდა ზე უთხრა: შულო, სადმისვალ, ცოლი გიკუდება
ზე წატომ ანა ჰმაცრონობო?! ლევანმა უპასუხა:
მაცრონებათ იქ ან ეყოფიან, გუროები რომ უსხე-
ლანო! — ელენემ შექნა ფიცილი, ექმი ანისო ზე
დაუწყო გედება, ნუქსად წახვალთ. ლევანმა: მე
ანსად წავალ, მაგამ ამას კი ნუ იფიქრებ, რომ
მე შენს ქალს მოუფრე გვედრითაო: ვისაც ჩემი თავი
ან უნდა, ანც მე ვინდობებ იმასათ! ელენე ბევრს
ეფიცა, მაქამ ლევანის თავში ზე გულში ჭეშმარი-
ტება ზე გმნობა ვერ შეიყვანა. — აქ ლევან შემო-
ბრუნდა სახლში, სუფრა გააშლევინა, შემდეგ შულო
გამოაყვანინა, დაიწყო ღვინის სმა ზე უსუანი უმა-
წვლილიც ასე დაათნო, რომ იქვე უგონოთ დაგდო;
თითონ წამოდგა ზე ისევ ეშმაგის გზას გაუტია!....

ნინოს თუძვა ექიმბავკნი უწამლა, მანგალი თხის
ბძე ასო, ზუგბზედ ქალები ზე კოტოშები ჭეიდა,
მაღერჯებზე ცხელს წყალში აბანა მაქამ, უკეთობა
ვერ დაატყობა, ასე რომ ალექსანდრეს გაუტყდა ზე
უთხრა: მაგ ქალის მოძრუნა ძნელია ზე მე იმედი

1 12 3 4 5 6 7 8 9 10 11

განდამიწევეტიაო. ესეც იცოდე, თუ ენთი წამ კიდევ
ეწინა, ხუთს საათს ვეღან შესძლებსო. ამ ამბის
გამგონე ალექსანდრე, ასე შეწუხდა, სანჯაღი წამ
დაეტათ ვისმე, წვეთი სისხლი ან გამოუვიდოდა...
ბოლოს იფიქრა: წავქნა მე ხომ მოხუცებულ დედს
ვერას გამოუცხადებ ზ ქმარს უნამეცნავესათო ზ
ან გიცდი წა წუალში ჩავადდეო! ისევ სჯობს ამ
მწუხარების ბოლოცა მანტო მე დამდნანასო!...

ლევანმა წამ შუღი დაათმო, ეს ამბავი აწავინ
იცოდა. მოახლებმა ყმაწვილს ძებნა დაუწიეს; მოვა-
დნენ, წახეს, წამ საღიჩაზედ გოგავს ეს უცხო
მოტიტინე ბაღდი; გონებაში ვეღან ჩააგდეს. მამი-
ნათვე ელენეს მოახსენეს, ყმაწვილი ავით აწისო.
მწავალი შინაუნი წამლები ასვეს, ექიმიც მოიყვა-
ნეს, მაწამ ყმაწვილს კუჭის ანთება მოუვიდა ზ
წამდენსავე საათში თან გაიცანა. ამ ზატანას სიკუ-
დილზედ ასეთი წავილ კავილი შეიქნა, წამ კაცი
ენთს თოჯის მანძილზედ გაიცონებდა: ეს სმა ნი-
ნოსაც მოესმა ზ წოგოწმაც გუჟმა შეუტყო, წამ
ამის თავს წაღაც უხედულება აწის. გოგო მოიხმო
ზ უბძანა, ყმაწვილი აქ შემოიყვანეო. — გოგო
ასე განიწდა ზ გასტეწდა, წამ ალაგინამ ვეღან
დაიძმა. ნანომ კიდევ განუმეოდა ბძმანება. — მო-
ხლე მანც ჩაკრუღივით იდგა ზ სმას ან იღებდა.
ნინოს გუჟმა შუოთვა დაუწყო ზ შეუძახა გოგოს:
წა ქენით ჩემი შუღი, მოკალთ თუ წაუყავითო?!...
ამ სიტყვაზედ გოგომ კელები თვალზედ მიაყარა
ზ შექნა ქვით ქვითი. — ნინო ახლად მაჩხვდა, წაც

ამავე მომდინარე იყო.... ერთი საშინელი შეჭკივლა,
 წამდენივე მუჭა სისხლი ზე ჩიქი ამოასხა წიკიდან,
 ზე გულს შემოეყარა! ამ წივილზედ მოახლეები სულ
 აქ შემოცვივდნენ ზე ნინო ძლიერ მოაბრუნეს. ნინო
 და გონესას მოვიდა, შულის სიკვდილზედ, მეტის
 სიმწანით, ცრემლი შემწოძოდა, გირილი ადამ
 შეეძლო, თუცა ამისთვის ცრემლი ამ ჟამად დიდი
 ნუგეში იქნებოდა! ამასთან ასე მისუსტდა საბრძოლო
 ნინო, რომ ოხვანცა ვი ეძიებოდა.... მცინეს ხანს
 შემდეგ სწულ გონებაზედ მოვიდა, გული შეიმატა
 ზე წამოხსოვდა: ახ! მეო ღმერთისაო, ავიდე ჯვარი
 შენი ზე შემოგიდექი შენ!.... და ეს სიტყვა გაათავა
 მოახლეებს მოუბრუნდა ზე უთხრა: ახლო მოდით,
 ჩემო ერთგულნო მსახურებო ზე ჩემო დეებო! — მე
 ვიცი, რომ დიდხნის სიცოცხლე ადამა მქექს, სი-
 ჯუდოლი ჩემთვის სანატრელი ზე ტუბილია! თუ წყენა
 მოგაგონდებოდესთ დამე ჩემგან, მომიტყევთ, ღმერთის
 გულსათვისაო!.... მოახლეებო ერთობ გირილი შე-
 ქნეს. ნინომ უთხრა: და გატარებთ, ჩემო საყუარ-
 ლებო, ესაა გირილის დრო ან დანის, — ერთი
 ბიჭი გაგზავნეთ, ლევან ანოვანეთ, რომ, იმისი
 უნახავი ან მოგაქუდეთ... ალექსანდრეს: ც შეატყობინეთ
 იმისი ნახვაც მინდაო. წამდენივე ბიჭი წავიდა,
 მწავალი იაქეს, მაქამ ლევან გულ იხოვეს. ეს დღე
 ისე დადამდა. იმ დამეს ნინო ასე შემიძია, რომ
 ადამ ეგონათ თუ გათენებამდის შეაწეგდა, მაქამ
 ღმერთით გათენებისას ცოტა მოიხედა ზე იკითხა:
 ლევან წაიქნაო? — მოახსენეს: ეძებენ ზე გულ უნო-

ჯიათო. ნინო მტრებს ხანს დაჟიუებაში იყო, წა
მოიხედა, წაწმოსთქვა: ახ ლევან, ლევან! სადა ხარ,
საუჭაბელო, შენს უნახავს წათა მკლამო?!... ამ
სიტუაციის შემდეგ ნინომ იკითხა: ალექსანდრე წადა
იქნა, განა იმასაც მოგმაგლიო?!... მოახსენეს, შინ
აქა გზაებიათო. ეს დღეც დადაშდა, როგორც
სხუანი, წაწმოსთქვა ღმრთისანი ზ ლევან მანც
აქსად სწანდა! აგერ შუაღამე მოატანა, ნინო სა-
შინლათ მწუხარე შეიქნა ზ წაწმოსთქვა: თუ ღმრთი
გწამთ, ალექსანდრე მანც მოიყვანეთო! ბიჭი გაიქცა,
ბედზედ ალექსანდრე შინ დაახედა ზ მოახსენა:
ხატაკა ქალბატონი ძალიან მწუხარე ბეძანდება ზ
თქუცნს ნახავს მდომულოხსო. ამისმა გამგონემ
ალექსანდრემ მამინათვე ტანთ ჩაიცო ზ ნინოსთან
გამოეშუკა. წა ავად-მყოფთან შავიდა, ნახა რომ,
ეს ქალი მართლათ, ძალიან შემძიმებულა ზ გულის
უკა მოსდის. — სასუნებლები ასუნებინა, მოახბუნა
ზ ჰკითხა: წასარიე ჩემო ნინაო?!... ნინომ ამ ხმაზედ
თვალი გაახილა, წა ალექსანდრე იცნა, საკვირვე-
ლათ, გაიღიმილა, კელი გამოაწთო ზ წუნადის ხმით
წაწმოსთქვა: ალექსანდრე, ან გეზალები რომ ვკუ-
დებო?!... ალექსანდრემ მიუგო: წას ამოვ, ნინო
შენას თავის ჭირიე! ასე უნდა იცოდე, თუ სასი-
ცოცხლო ხარ, მაგ თქმისათჳს უჭაღს ცოდავო ზ
თუ ღმრთი გამაწყება ზ შენ სასიკვდილოთ გამო-
გიმეტებს, მანც მაგითი სიკუდილს ისწაფეს ზ
წა ადამიანიც სიკუდილს მოისწაფეს, ის თავისის
თავის მკულელობაში შევაგო, ზ ხომ იცო, ეს წა

ცოდვა აჩისო!... ნინომ მუადის ღიმილით წაჰმოხ-
 თქვა: ახ, ალექსანდრე, ალექსანდრე! უხლა ქადაგე-
 ბის დრო აღარ აჩისო, აგერ ნახევარ საათი სიცო-
 ცხლე აჯდა მაქეს, წელამდის მე სულმძნელათ
 მკუდარი ვარ ზე თუ თავი ჩემი კიდევ ცოცხალია,
 ეს იმისთვის რომ, ენამ შეიძლოს უკანასკნელს ჟამს
 შენთან გედებვის თქმას; ჩემი გულმცოცხალია
 ზე მხოლოდ თქვენს სსოფანულონდა მსძებრსო!...
 ახლა მომისმინე მეგობარო!... ეს ორი დღე აჩის,
 ლევან ვაძენიე ზე ვერ იზოგეს, წათა გამოგსაღ-
 მებოდი!... ეტყობა იმისთვის სულმძნელათ: ცოცხალი
 ვიყო, გინა მკვდარი?!... ამას მე საუკუნედანთ არ
 ვამბობ, ამა შენმა გადამა!... ზე ესეც კარგათ იცი,
 რომ მე იმისთან დანაშაული ამა მაქესდა! ახლა
 ჩემი უკანასკნელი თხოვნა ეს აჩის: თუ ლევანს
 შაჰგდე სადმე, ასე უთხარ, ნინო, უკანასკნელს
 ჟამს, შენს სსოფანში იყოთქო; ესეც უთხარ: ჩემი
 სიკუდილი შენზედ ალალი იყოსთქო!... ღმერთს
 გვედრი, უკეთესი ცოლი შეირთოთქო. ამას გადდა,
 გვედრი არ დანიხარო ზე ჩემს საუღაგზედ მოხვიდე
 ხოლმეო!... გახსოვდეს შენი ნინა ზე ჩემთვის ცდემლს
 ნუ დაიშურებო!... აქ ალექსანდრემ სიტყვა გააწუ-
 გვტინა ნინოს ზე წაჰმოხთქვა: კმადა ნინავ, შენი
 თავის ჭირიე! გაწუენს მაგუნე ღაზადაკიო! ნინომ
 უმასუხა: რას ამბობ საუჭარელო! მე უხლა წუენას
 ზე რგებას კი აღარ დავდე, მე დროს ვეხადებო,
 რომ შენ გელაზადაკოვო.... ნინამ, მცირეს ხანს
 შემდეგ, ისევ განაგებელა: ალექსანდრე, ენთი სა-

ჯერბეული ესდა დამწიშია. ჩემს შჯღთან დამა-
 რხინეო!..... აქ ნანომ ტიწილი დაიწყო. ალექ-
 სანდრემ ან იცოდა ნანოს შჯღის გარდაცვალება,
 ახლად მოაგონდა ექიმის სიტუაცია და მიხვდა, რასაც
 მოესწინაუწინა ნანოსთვის საკუთრივ! მცირეს ხანს
 უკან ნანომ წამდოსთქვა: ოჰ, რა შენაწება ჩემი
 თავია!... განა ალექსანდრე, მე ჯერ უმწავლი ქალი
 ვარ?!... ჰოი წანსულო: მშვენიერო დროება!...
 ახ, სიცოცხლე, სიცოცხლე! რა ტკილი უოფილ-
 ხარო!.. მაშინ, ჩემთვის ესდა საკუთრივ უფრო უტკ-
 ბალესია!... აქ ნანო მცირეს ხანს დავიწყებაში
 იყო, რა გამოფიხვდა, წამდოსთქვა, ალექსანდრე,
 იცოდა რა ფიქრი მოშვიდარა? — მოდესაც ცოლი
 შეერთო და გინიცობა დიქტობა ქალი მოგცეს, ჩემს
 სასსოფათ, სახელათ ნანა უწოდო! ალექსანდრეს
 გულმა მეტი ვეღარ შესძლო და ამასაც ცრემლუნი
 გადმოცვივდა. ნანომ ჰეიხა. რა გარჩეხსო? ალექ-
 სანდრეს უნდოდა გული შეემაგრებინა, მაშინ, რა ამ
 გვანი სიტუაცია უფრო გულს უოუოქავდა, მკით
 ქვითი შექნა. ნანომ კიდევ გან გრძელა: მე ვკვდება
 და შენ ვი ტიწიო?!..... სინცხილი ან ანის, მო-
 გონი ვაჟივადი ხარო!... აქ ნანომაც ტიწილი
 დაიწყო და გულსაც შემოეყარა. რა ნანომ ახლან
 ტანჯვისათვის თვალი გაახილა, წამდოსთქვა: ალექ-
 სანდრე, ჩემს საკუთრად ჯერ დედას ნუ გააგებინებო...
 გებრძოლებოდე საწყალი მოხუცებულიო. აქ ალექ-
 სანდრე წამოდგა და გადმოვიდა, მალევე ბაჭი
 გაგზავნა და მღვდელი მოაყვანა. ნანომ რომ

მოძღვარი დანახა, გაიღვიძლა ზე წამოხსოვდა: მო-
ბეძანდეს ჩუქნი მხსნელი ზე მეფე ცისა ზე ქვეუ-
ნისაო!... ნინო ახსადება ადვიანა ზე სასოებით
წმინდა საიდუმლო მიიღო. მოძღვარი რომ გამოვიდა
ნინომ სთქვა: ახლა კი გგმნობ რომ, მოვიდა
ჩემი ადსასრულიო!... აქ მცანეს ხანს სმა შესწუვი-
ტა ზე შემდეგ ძლიანა წამოხსოვდა: დამადებულ
ფიქრთო, მიიბანე სული ჩემი!... მშვიდობით აღე-
ქსანდრე!... ახ დევან, ლევან!... მშვიდობით საუთ-
ნელო!... აღექსანდრე!... ოჰ... მშვიდობით!...
მშვიდ... აქ ნინო საცოდა გედა წესტულა, ენთი
გადეგ ამოიფიქრანა, შინა-ფიქარი გადაიწედა, გულის
გელა დაიკრიჭა ზე სულითა ზე გულისთ დამშვიდე-
ბულმა ზე მომდიმანემ განსტეგა სული....

ამ დროს, აღექსანდრემ ენთი საშინელი შეჭ-
დიალა, მაგანდა ნინოს ზე გელეზედ გოცნა დაუ-
წყო. ეს ყვირილი მოახლეს მოესმაო. მაშინათვე
შემოცვივდნენ ზე ასეთი წივილ კივილი შექანა,
რომ კაცს მეოცნეთ მოსგლა ეგონებოდა! მაშამ სა-
ბრადო ზე საცოდავი სანახავი ელენე იყო. რა ქალის
სიკრულილი გაიგო. ჯერ შინგელში, ორი საათი
მეტი გულშემოყრდილი იყო, რა მოხუტუნდა თაგაშინი
ჩამოიხსოვა, თმა სულ გაიგლიჯა ზე წადგან სიმწა-
რისაგან ცრემლი ან მოუვიდა, ზე სმაც გაუწედა,
მხოლოდ ჭეშინავდა შინგუივირთა!...

ნინოს გაცნატკალეზის მეოცნეს დღეს, ლევან
ცოცხალ-მკურდანი მოიტანეს, — შინში ენა ადამა
ჭეონდა ისე დამოგანალიყო; ენთი კვირა უაწყარის

ბადში გდებულ იყო, თავის ამფსონებით; მეოცნეს
დღეს შუადღემდისინ ეძინა; წა გაიღვიძა, მსახურები
შევიდნენ ტიწილით ზე ცოლი გაუძღავენს. ლევან
თუმცა საშინელი გაცუნალი იყო, მაძამ, როგორც
ზეითა ვსთქვით, საკვირველი ჩვეილი გული ჰქონდა.
წა ნინოს სიკვდილი გაიგო, ერთი საშინელი შე-
ჭდნაღა, თავაშიში წაიშინა ზე იკითხა: სად ანის
ჩემი საყუარელი, მარგენეთ?!... მიჰქება ტიწილით
ჟუასუხეს: ეხლა წაასვენეს სასაფლაოზედაო.

აქ ლევანმა ახალუხი ზე შადვანი ჩაიცო, ჯანში
გამოვანდა ზე ისე თავ შიშველა, საფლავისაკენ
გაიქცა. წა იქ მივიდა, — ის იყო ნინოს ანდემი
აუგეს, — მიჰვანდა გუბოს, გადაეგია ზე მდუღრის
ცრემლით ტიწილი ზე ვაქა შექნა. ესენი, აღექსა-
ნდრე, ნინოს მეგობრები ქალები ზე მძავალი ხალხი
გზეოდნენ მიტვალბუღს ზე იყო ერთი საშინელება,
ასე წამ მოეღა ქალაქი იმათის ცოდვით იწოდა!...
ამათს ეუბნას, ერთი ჯამი საწამლაგი წამ დაეღივა
კაცს, ის ეჩჩიენა!... წაღა გაგანძელოთ, ნინო
საფლავს მიახარეს, — თუთო მუჭა მიწა ყველამ მა-
ყადა!

მშვენიერი ზაფხულის სადამო იყო, ბუნება მწვანით
მოხილი, უცხო ჰაერი ზე ფრინველთ სტვენა ატე-
ბოზდა სულსა ზე გულსა, ქალაქის ხალხი ბადებში
შეექცოდნენ. ლამაზი ნინა, ყველას დაავიწყდა,
აღად ახსოვდათ, თუმცა ოდესმე ეს ქალი იყო სა-
ზოგადოებაში სანატრელი ზე გამოჩინებული. ამ

საღამოზედ, სოლომონ სანოვი, თავის ამხანაგებით
მთაწმინდისაკენ მოდიოდნენ; წა სალამაძიანთ სახ-
ლებთან მოვიდნენ, შეჩხედეს წომი, ამ სახლის კაწე-
ბები ზ. ჟანჯგები დამსხვრეული იყო ზ შიგ სა-
ზაღათ კაცები ჩხოდნენ!... აქ სოლომონმა წაწ-
მოსთქვა; ღახე ღმერთის განგებას! ადრევე, ამ სახლში
შესვლას კიდევ ვინატრებდი სოლომონ ზ ეხლა ახლო
გავლასაც ვეკიდებო. ენთმა ამხანაგმა უზასუხა:
მაშინ ღამაში ნინო გეგულებოდა ზ ეხლა, მგონია,
აქ ეშმაკნიც ან დადებინაო!... მუოწე ამხანაგმა
ჭკითხა: ნინოს დედა წადა ქმნილაო? ზიანგელმა
უზასუხა: თუ ელენეს ნახვა გინდა, ნათლუხში ჩადი,
გოგების ზალატში მიდი ზ იქ ნახავ მოხუცებულს,
წომელიც ვისაც დანახავს, უცინის ზ უგელას
ეზატყუება: ნინუსას ქოწწილში მეწვიენითო!.....

მუოწე ამხანაგმა კიდევ იკითხა: ჩუწნი ალექსან-
დრე წადა იქნა, ნინოს სიკუდილის შემდეგ, ადამ
მინახავსო? ზიანგელმა მიუგო: ასე გავიგე სოჟელ-
ში თუნძე წავიდა ზ ნინოს ჯავრმა თან გაიტანაო.
სოლომონმა წაწმოსთქვა: მე მკითხოთ ალექსანდრეს
ამბავი, უფრო სწოწეთ ან ვიცო. ამხანაგებმა უთ-
ხდეს, გვიანუო. აქ სოლომონმა ამოიოხწა ზ მოჭყა:
საბწალო ნინო წომი დავმადხეთ, მესამეს დღეს
ალექსანდრე ქუჩაში შემომეყაწა. ასე მოშლილ იყო
სახიდან, სულ ვეღარ ვიცანი. მე წომი დამინახა,
მოვიდა ზ მითხწა: სოლომონ, ან გეზაღები წომი
ნინო დავკაწგეო?!... მე სიტყლით უთხწა, შენი
წა იყო მუთქი? — იმან ამზედ აწა მინახუხწა,

მხოლოდ წამმოსთქვა: სიკუდილმა დამიკიწია, მაშამ წავალ ზე იმას მე თუთონ ვიზოგიო! თუძცა ვიცოდო რომ ალექსანდრეს წინო ძაღიან უყუადა ზე მას-კვირგელა იმის სიდედილი ამას წელს მოსწევეტა-ვლა, მაშამ მე კიდევ კვირბე: მას ჰბოდამ მეოქი?... ამ სიტყვაზედ ალექსანდრე გადამეხვია ზე მითხნა: ჯაბში მინდა შევიდე, ეცე ენთმა ცუკიამ შემიბნალო-სო! მაშინ მე უჩივიე, შენი ჯაბში შესვლის დრო ან ანის მეოქი.... თუ ან დავიშლია, ეხლა ჩაჩანში მადიან, მეც იქ ვაზიანებ წასვლას ზე შენც იქ წადი მეოქი. ამ სიტყვაზედ ალექსანდრე დაგიყაბულე, ზიანობა შეკვანით ზე მეორე კვირას ჩაჩანისკენ წავედით. ენთს დღეს ფიცხელი ომი მოგვივიდა, ძაღიან გავიმანჯვეთ, ჩამდენიმე სოფელი ავაღეთ. დაბჭუნესა რომ დავაზინეთ, ალექსანდრე ანსადა სჩანდა, გრთი ამხანაგი წავაუვანე ზე ძებნა დაუწყეთ, მე გამოდმა ზე იმან გადმით. იქ მჭავალი დახოცო-ლი ჩაჩნები ეუანა, ამხანაგმა დამიძახა: სოლომონ გალმა გამოდი, აქ ენთი დამკლავებული უმაწვილი კაცი გდია, მანჯვენა კელსედ გინჩის კრიალოსანი ახვევიაო. ამისმა გამგონებ, მაშინვე თავში შემოვიკან, გალმა გაველ ზე წამწავ მეკლანს დაგხდე, ვიცან რომ სწყალი ალექსანდრე იყო!.... იმისი მოხუცებული მსახურიც ზედ დაეკუნათ.... იქვე საფლავი გაუთხანეთ ზე ორივე მიწას მივაზანეთ!... სოლომონმა რომ ეს ამხაგი გაათავა, ცრემლები გადმოცვივდა ზე წამმოსთქვა: ალექსანდრე კი მეკლან-ნი უნდა იუოს ზე ლევან კი ცოცხალიო?!... ენთმა

ამხანაგმა მიუგო: ჯამ იმ საცოცხლეს, რომლის
ცოცხალობა! დღეს სხალ მოგაღებუი უმა ზ მამუჟს
ჩამოაწმევერ ზ შეიქნეს ჯან ზ ჯან მატანტალა
გლახაკიო; ასეც ამოზენ, მოგაღებუი ციხეში ჩახ-
მასაც უნარებენო. მეოწე ამხანაგმა წამოსთქვა:
მე ასე გავიგე, ვითომც ღევან ღვინასგან დამ-
ჩვალაო!.....

რომელი მანთალია ამ უმაწვალებისგან ზ წო-
მელი მტყუანი, ღევანის ვალში ჩაკანდნაზედ, მე
ან უწეი, მხოლოდ ეს ჯი ვიცი რომ, ის განუგ-
ნილი ზ სამაგელი ჯადი ისევ ცოცხალობა, აღნი-
ნდელებნივ ღოთობს, უომანბასობს ზ შეექცევა!...
განა წა გვანი ბოლო ექნეს: კეთილი თუ ბო-
ლოტი, — თქუწნ განსაჯეთ, საყვანელნ წამვი-
თხველნო!.....

თ. რ. ერისთავი.

სიძველე ქართულთა ჩამომავლობისა.

ქართულთა შეისტორიკენი გვიამბობენ ჩუენ, რომ ქართველნი აწიან შთამ.მავალნი ქართლოსისანი, თადამოსის შულსა, რომელმანცა დააფუძვნა საზოგადობა თჳსი მტკიცისა ზე აწიგვის მიწხედ 2110 წელს ქ. შ. წინა, ზე მისცა მს. სახელი თჳსი: ქართლი ზე ადგილთა მათის ცხოვრებისა საქართულთ.

ამა მოთხრობაზედა დაფუძვნება ისტორია ქართველთა შთამ.მავლობისა: მაგდამ ახადნი გამოძიებულნი ამა საგნისა ძრიელ ეტყუილობენ ამა მოთხრობისა სიმატელეხედა. წასაკვირველია, დრო ქართველთა დასახლებისა, თჳსისა სიშორისგამო, წამოგვიდგენს ეხლა განუჩეკელსა სახესა წაღსულისა მყოფობისა ხალხთასა ზე ისინი შეუძლეობლობისაგამო თჳსისა — განჩეკად წაღსულისა დროისასა, ან ამღეკენ სიმატელესა მოთხრობასა ამა ძველისა დასახლებისასა. იმათ მსურთ დამტკიცონ, რომ ქართველნი აწიან შთამ.მავალნი აწი ქართლოსისანი, აწამედ გიორგისანი, წადგანაც ქართველნი იწოდებიან გიორგიანთცა, ზე ამ ხალხის ისტორიის დასაწყისსა ჩადებენ აწა ადრე მეოქრომეტის საუკუნისა ქრისტიანობადგვის წულთ მრიცხვანელობისასა.

მაგდამ უნდა ვსთქვათ, რომ ამ აზრს აწა აქუს ადგილი ისტორიაში. წოდება გიორგიანისა მიღებული ქუთ ქართველთა წინათვე ქრისტეს შობისა, წოდებისა.

იქნეს, სხელი გაოჭვისა ატვი იზოგოდა საქა-
დოველოში, მაგამ წოდება ესე არ ანის მედროე
დასაწყისისა ამი ხალხისა. ეს სხელი მოუციათ ქა-
თველოთჱს ბერქით, დადგნ ც აქ უნა ხალხნი
ძველადვე გუონის დედოზნენ, რომელიც ბერქულს
უნაზედ გამოიოქმის სატყეო: გეოზგა; ასოთჱს არ
ანის დასაჯერ ეკლი, რომ ქროველნი შთამაძგლო-
ბდნენ რომლისაჱ გეოჭვისაგან, რომელსედაც
ჩუწნეს არ ანის არა რომელსაჱ ისტორიაში. ეს
ანის აზრი მწერლისა, რომელიც ისტორიულს
ჴემოძირების დაჯუძენეს მხოლოდ გონებურსა
წამოღვენასა ჴედა.

თუ ქროველო მოთხოზანი, ამ შემოხვევაში;
ანონ საეჭვო, მაშინ ზიკელნი გზა მათისა შემო-
წმებისა ანის მოწმობანი მედროეთა ხალხთა — ბერ-
ქნთა ჭ რომელთა, აზრის ხალხთა გარდა, ეს ზიკ-
ელნი ხალხნი — ბერქენნი ჭ რომელნი — იუკენ
ისე დაახლოველნი კავკასიის მხარესა, რომ მათ
მქონდათ გიდეცა აქ თავიანთი კალონიები, ადებამი-
ცემობისოჱს.

დიოდონისა დუეჭიზიდის თხულების ამხსნე-
ლების სატყეოთ, ზიკველო მოსახლეობა ბერქნთა
აზიაში იყო 1731 წელში ქანისტის შობის წინა.
შავის ზღვის ზიკსედ, დიონსედ, აფხაზეთში იყო
მათი კოლონიები. ანხილოდოიუდა გამოძიება გვი-
ჩუწნებს ეხლაც დაჩხოშილსა მესხიეკებასა მათის
ადებამიცემობისასა დიონსედაში, რომელიც იყო
აფხაზეთში, — დიდს კელელს მუწლისა დანისასა.

დიუბუა ამოხს, რომ ბეჭდენთ მოჭქონდათ აქა მადლო
 ზ სცულიდნენ აქაუდს ტუკვერედა ზ სხვა. ამით
 განიწმენა შიგოლოდიური მოთხრობა, რომელიც
 გეგამობს, რომ ბეჭდენთ მოდიოდნენ კოლხიდაში
 1250 წელს წინა, ოქროს მატყლისათვის.

რომელიც ბეჭდენთ თანა მოდიოდნენ საქარ-
 გულოში ზ აქედან ჭქონდათ გზა ინდოსტანში.
 ამასვედ ამოხენ: ზღინი (VI. 9), ფოთლომე
 (V. 2), ციმი (II. 53), რომეგსონი (137.-
 135), იუსტნე IV. გ. I. II. გ. I) ზ სხვა. ინდი-
 სტანიდან მოჭქონდათ საქონელი ზღვით ზ სიქლით
 ზ გადაჭქონდათ თავიანთ სამეფოშია.

ამას გარდა იუგენ სხვა ხაზრაცა გაცემოებანი,
 დამახლოებულნი მკელისა ხალხისა აქ უნდა მხარე-
 სონა, — ომინობა ზ ბეჭდოდა ალექსანდრე მაკე-
 დონელისა 330 წელსშია, ზომქისა, მიტრიდატისა
 ან ანას უტონიელი ისტორიისა ზ ანც მოითხოვს
 დამტყიცებისა. ამასვედ ამოხენ მადგადნი მესიტონი-
 ენი: ანანე (III. 20), ორიდენი XIII. 21), სლავი,
 სერკალი, დონიკსი (XXXVI. 2), ზღუტანხი
 (3. 3) ცატატი (XV. 44. 43) და სხვ.

თუ იყო ამისთანა შეესა კავისიელი ხალხთა
 ბეჭდენთ ზ რომელითანა, მაშინადმე უნდა უნდა
 ვიწმენოთ, რომ ამით უნდა ეცნათ ერომანოი, მან-
 სადმე მიერქენთ ზ რომელიც ევლინქიდათ იყო თუ
 ანა კავისიის მხარე დაქენიელი ხალხთა.

ანა უსუქიქლოთ ამითი შექრადნი მოგვითხრო-
 ბენ ჩვენს ამა ტეშმადიტისა. სტრაბონი სწერს.

რომ აქაუკს მხარეზედ ცხოვრობდნენ მკაგალნი ხალხნი მოლაპარაკენი ოცდა ექვს ენაზედ; მღვენი მწეკალნი ამობენ, რომ დიოსკურიაში მოდიოდნენ გაკასიის მხადიდან ხალხნი, სამოცდა ათის, სამასამდეენისა. აქაუკს მცხოვრებზედ მსწერენ მესლანი ისტორიენი ზ გეოგრაფნი. სვილექსი, რომელიც ცხოვრობდა დანია ისტახანს დროს 220 წელში, აწიანე, რომელიც მოგზაურობდა აქ ადრანე იმპერატორის ბრძანებითა, 416 წელში ქსენოფონტე, რომელიც ცხოვრობდა 450 წელს, დომეტი, რომელიც ამობს კოლხიდიანზედ, სადაცა მეუობდა ცირცეი ზ აკტიისა, სადაცა იყო წითელი ღვინო, ახალი თაფლი ზ დედა კაცნი მუშაობდნენ საკედავსა... სადაცა აწის აწაგვი, გაჯავრებული ხადითა (XII. VII. 728) ზ მკაგალნი სსკანო.

ესეთნი მესლთა მწეკალთა მოთხრობ. ნი კვიმტილეზენ, რომ გაკასია იყო დასახლებული მდიელ მესლთა, რომ სანამ ბერძენნი ააშენებდნენ თავიანთ კალონიას დიოსკურიაში, ესე იგი 1731 წლამდე, აქ იუვენს ხალხნი ადრევე დასახლებულნი.

მართალია ესე უოკელივე გვიმტილეზს მკელს მოსახლეობას გაკასიისასა, მაგრამ წით უნდა დავამტკიცოთ სულს, რომ აქაუკის მცხოვრებთ რიცხვი იუვენს იმ დროს, ელანდელნი — ქართველნი.

მესლანი მეისტორიენი თუცა ამობენ, რომ გაკასიის მხარენი დასახლებულ იუვენს მესლად, მაგრამ ისინი ან ამობენ მასზედ აწაფქს: იუვენს თუ აწა ქართველნი. ზ წადვან წოგონდ მკელს დროს

ქინისა, ნახიოდონო — სოჩისა ზე 775, 633, 558, 160 წელნიადეში, აგრეოვე საშუალო საუკუნოებში მოხდა დიდი მოძრაობა ხალხთა ზე გადასახლება მათი წინადადების მხარისკენა, საითაც გადადიოდნენ ეპიკოსისის გზით, მაშასადამე, რომელნიმე ფიქრობენ, რომ ქართველნი უთუოთ უნდა იყვნენ მოსულნი ზე დასახლებულნი აქა შემდეგს დროში.

მათადაა ძეგლნი მწერალნი ან ამობენ ანაფექს ქართველთ სახელსედა ზე მათ წიგნებში სახელი ესე ან ანის, მაგრამ ან ამობენ ანაფექს მახედაც, რომ ქართველნი იყვნენ მოსულნი შემდეგისა დროისანი, ანუ რომ შარველ მოსახლენი ამა მხარისანი ამოწყვეტილ იყვნენ, ზე მათს აღაგებდ დაქნებულ იყვნენ სხუანი ნათესავნი; მაშასადამე შარველნივე მდგომარენი გაგმელებდნენ აქა თავიანთ ცხოვრებს?

მაშ გინ იყვნენ ეს შარველნი მცხოვრენი?

ანა გეონია მოხდეს შეცთომილება, თუ ვიცუვით, რომ შარველნი მცხოვრენი იგერიისანი იყვნენ ეხლანდელნი ქართულნის, ზე ნუ ჰგონიათ გამოძიებელთა, რომ ძეგლნი შეიცვარიყენი, რომელნიცა ან უწოდებენ აქაუნდ მცხოვრებს უთუოთ სახელათ: ქართველნი, ჰცოდამდნენ ისინი ამათ წინაშე.....

ეს დამტკიცდება შემდგომითა.

თუთ ქართველნი უწოდებენ თავიანთ თავს ანა მხოლოდ ქართველად. იმ გვადს მოსაქმეობისა გამო,

რომელსაცა უფრო ცდილობდნენ ესენი ზე გეოგრაფიკულია მათისა მდგომარეობისა გამო, როგორც თითონ ქართველნი თავიანთ თავს, ავტოგონს სხვა ჯანგში ხალხი უწოდებდნენ იმათ სხვა ზე სხვა სახელსა; როგორც ვსთქვით ზევით, ქართველთა ბერძენთა უწოდებდნენ სახელად გეოზგიანთად, ამიტომ რომ ქართველნი მუშაობდნენ შიშის ხედას; ქართლს ცხოვრება მოგვიტოვებ: მცხოვრებნი იოანისანი, სანდოთა მდიდარ, საბადახე ადგილი, უფრო ცდილობდნენ საქონლის შენახვას, ამისთვის ამათ ადგილთა შვეთ სახელი გამხეროვანი; იმ ქართველთა, რომელნიცა ცხოვრობდნენ იმერეთის მხარეს: ზედა, აქ ქვედნენ სახელს იმერნი, ესე იგი: მცხოვრებნი იქით მხარისანი, ხოლო მათ, რომელნიცა ცხოვრობდნენ აქეთ მხარეთა ზედა; მათ ერქვათ სახელნი ამიერნი; სომეხნი ემახდნენ ქართველთა ამიერთადა ზე იმიერთადა ამეკათ, თავიანთის მხარდნ, ხოლო ქართველნი ავტოგონ მათ.

ამ სახით, შთამავლობა ქართველთა ქართლოსი-საგან წიკობდა მხოლოდ ხალხის შესაყრენაში ზე შემოვიდა ბოლოსდოძს მათს ისტორიაში, ხოლო ნამდვილი გარეცხეულნი წოდებო მათი ერთმანეთში იყო: ამერნი ზე იმერნი, ხან ზე ხან გამოხატული ერთის საცოკო: იერნი, იკერია. ეს წოდება ქართველთა ავტოგონ იყო მიწესულები ძველთა ხალხთაგან: სომეხთა, ბერძენთა ზე რომაელთა, რომელთაგანი ზიკელნი უწოდებდნენ მათ გარე. მეორენი იკერია, შესემენი — იმერია, რომელნიცა მნიშნაჲს

გნოსა ზე იმავე წოდებას.

გითავსა მოელა ხალხი, ევტროსაც მათი შუგანადნი
მოღუდნენ ამა ქართულთა წოდებასა: მღანი მსწუ-
ტს, რომ აქ მესტადვე მსტოვებდნენ იუენი
(წიგ. V. II.); იუენი აქან ქართლს ცხოვრე-
ბას იუენი; განსხვავა აქან მხოლოდ ერის ასობა.
ნაყოფი ანბანის (ისტ. წიგ. II. თავ. 32): აქ ცხო-
ვროდნენ აფხაზნი, კოლხიდელნი, სვანები, იუენი;
ზომიანი — მელა ამბის, რომ ამ მხარეზედ აქან
კამიანი (წიგ. XI. 163), კამიზანი, როგორც
გვიჩვენებს მოსე ხონელაძე (337), აქან ქარ-
თლს ცხოვრების კამეზიანი; სტაბონი სწენს
სვანეთი ცხოვრობდა დიდი ზე მცირე ხალხი, სადაც
გამგებლობდა მეფე ზე იუო ხალხის ვეზრობა,
რომელად შესდგებოდა სამასის კაცისაგან; ქესქანა
კოლხიდისა შეატავდა დიოსკურიადი კრახეხონამდე;
ამ მხარის ტილოს ფაზრიკეა იუენი დიდის პატა-
ვისტეში, რომელსაც ბოლოს დროს დაიპყრო მი-
ტრონიკმა; იუენი იუო დაშენებული სამეოფათ,
ქიონდა მხარეა ქალაქი ზე სოფელი, აგუნი
ზე რაგანათ ამტენულის სახლეთათ ზე სახოგადო
შენობეთათ.

თუ მივცემთ ადგილს ამ წამოღებებსა, რომ
ქართულნი აქან მოსულნი აქა შემდგომს დროში,
მაშინ ეს უნდა მომხდარიყო იმ დროს, როდესაც
მოხდა სხვა ზე სხვა გადმოსახლება, ანუ კიანის
ზე ნაბუხოდონის დროს, ან სხვა ზე სხვა წელ-
ში, ქანსტეს შობის წინა: 775, 933, 558, 169.

ანუ საშუალო საუკუნეში ქრისტიან შობის შემდეგ ანა კრატის საკრძოთი იქნა, რომ შუათანა საუკუნეს ქართველთა გადმოსახლების აზრსა ანა აქვს საფუძველი, ამიტომ რომ ახსნაღი თავადი ბაქთა-ევის შიგნ ნუჩიხმატოყური ვაქენა — მონერა ქართველებსა, დიგვიტაილეს მათს მკოფობასა ამაზედ ადრისასა. თუ მომდა მკეს ადრისაჲს დროებში მოსკლა ქართველებისა, მატომ ანც. ერთმა ისტორიკმა ან შენაზნა მათი მოსკლა, მოსკლა ისეთის ხალხისა, რომელმანცა ბოლოს დროს დაიჭირა უზიკველესი ადგილა კაკასის ისტორიაში & იყო გამოსენილი მკვლეს & ასახსვე დროშია თჳსსთა ცხოვრებითა & მოქმედებითა? ჩვენ ვიცით ისტორიიდან, რომ აქა-უჩს მხარეზედ გადმოსახლდნენ ესაყელნი 710 წელში ქ. შ. წანა, ხაზართ მეფემ გადმოიყვანა ხალხნი 650 წელში & ააშენა მათგან ორი საზოგადობა ზღვის ნიკხედ & ლომიკის მხარეზედ, სკიფნი ნოვიდორენ სომხეთში 633; 558 კიდე დაიპყრა გოლხილია & დაასახლა აქა სხვა ხალხი, ალექსანდრე მაკედონელმა გადმოსახლნა აქა რომაელები, იეგნენ მოსულნი: თურქნი, ბერძენნი, ანაბელები, ინდოსტანელები; ხოლო ქართველთა მოსკლა-ზედა ანა ვინ ანას ამობს & ანც. ანის დამოძილი ამაზედ გადმოცემულობა მესხიელებში ხალხისა, შაშასადმე ქართველები იეგნენ ძიკველუნი მოსახლენი.

თუ ან შევკვიდრიან ისტორიულათ დავამტკიცოთ მათი მოსახლეობა აქა წლითი-წლათ, უნდა მაინც წამოვიდგინოთ, იმა საუუძველეთა, რომელნიც

მოვიხსენიეთ აქამდინ, რომ ქათველნი აქიან მძიულ
ძუწლნი მოსახლენი ქათელისანი. თუ ზეჲქენნი მო-
დიოდნენ აქა 1731 წელში ზე ადუმიცემოდნენ
აქაუკს ხალხთან, მაშასადამე აქაუკნი ხალხნი უნდა
ყოფილ იყვნენ მცხოვრენი ამ წლის წინანი, რომ
შესძლებოდათ მათ ადუმიცემობა; ამიგომ რომ
ახალი დაშენებული ხალხი, ყოველს დროს ზე ყო-
ველს მხარესელ, ან აქის მდგომარე მხედო ზევეთ;
მოქალაქობა მათი განიხსენება მაშინ, როდესაც ისინი
დააფუძნებენ თავიანთი წიგნიან საზოგადოებას, და-
ზღებენ წყუალს ზე მიაღებენ ცნობასა. განხსნა გო-
ნებისა ხალხისა ან მოხდება ერთბაშათ; ხან ზე ხან
განკლენ საუკუნენი სანამ ხალხი დაიდება წესი.
თუ ეს მართალი აქის, რომელზედაც გვიმოწმებს
ისტორია, მაშასადამე მოსახლეობა ქათველთა მიახ-
ლოდების ისევ იმ დროს, რომელზედაც მოგვითხრობს
ქათელის ცხოვრება ზე ხალხის შესხიერებას ჰხდებს
2110 წელში.

ეს აზრი ანც უნდა იყოს უსაფუძვლო, თუ წამ-
მოვიდგენო დგოაენიკისა გამგებლობას; ამიგომ,
რომ თუ უმადლესს დიუქთს ენება, მათა გადაფან-
ტვილ იყვნენ შთამაძაყალნი ჰატრიანქისა ნოესა
წიქსა ზედა ქეცენისასა, მაშასადამე მათგომ ან უნდა
მივცეთ ადგილი იმ აზრსა, რომ ეკეკისა, როგორც
მდიდარი აღმოცენებითა მხარე ზე მდებარე ახლოს
ზინკელისა ქეცენისა, უნდა დაშენებული იყო ხალხთა-
გან თხისა ადნიშნულობისამებრ, ესაგრებულათ მათ
მისისა ნიჭითა

ამასთანაც შესწორება ხალხისა, რომელიც ეწე-
მუნება ქართლოსის შთამომავლობასა, — მესიერება
შანახული ზე ან დაკარგული უძცხვს საუკუნის გა-
ვლითა, უნდა მნიშვნელობადეს ისტორიაში შეტადნე
მადინ, რომელსაც წინააღმდეგ ამისა ანა გვაქვს
აწაუგები საუკუნეცელი.

სურ. ღოდგევი.

მოწყალო კელმწიფე,

ყოფილი რედაქტორი ივანე კერესელიძე!

ჩუქნი სიცოცხლის მშენებლისაგან განსეუტმან-
თხედ კრიტიკა დაწერილი ჩუქნს ქართულს ეუწნაღში,
რომელსაცა ამ მიზეზმა მამცა მეც ეს წამოკსთქო
ზე გთხოვთ თქვენც დამიხეჯდით ეს მცანიედი წეწილი.
შირგელი. კრიტიკა, — დიას კრიტიკა ზე ჩასაკვი-
რგელია კარგი იქნება კრიტიკა, მაგრამ ჯერ თქვენ-
გნათ გამოცემულს ეუწნაღს ცისკანს უნდა მისცე-
მოდა სისქე ზატოხსნო შემწეო ზე კელმოქვთაგან
ზე მას-უკან კრიტიკას შეკსდგომოდით, რომლისათვისაც
ეველას შეგვედგომთ ამისთვის, რომ შეგ დ ზატადა
ჩუქნი ქართული ეუწნაღი ზე ამისეი ადგა დად-
გებადა ჩუქნს ქართულს ეუწნაღში, თუ ჩუქნი სა-
ზოგადოება ან იქნება შეეწე ზე ან მოაწეს ეტოზ
იმიერ ამიერნი.

მოკრე. საკვირგელია ჭეშმარიტად, ჩუქნს ქართულს

რუნდას ჰქვან ცისკარი და მით ანის ცისკარი? — მხოლოდ სახელით, ვითაცა შაჰშუდადის ბადი? — თუ ეს ასე იქნებოდა, ნეტა ვი თავდაზნეგელ შაჰშუდადის ბადი დაეჭმდიათ ჩუენი ქაბოჭლის რუნდადისათვის და ანა ცისკარი, უკუთ შესაბამი იქნებოდა და ჩუენი მოსაწონი ენთობ საზოგადოთათვის. ოჰ, დამოქნს გავიცანებდით ამაზედ და ანც მოსწენდებოდა ის შირკელი გამოცემული ქაბოჭლი რუნდალი. დიდი შეცთომილება იქნის, რომ ეს სახელი ან დაურქმევიათ და თუ ეს სახელი დაურქმევიათ, უთუოდ ბეჭენი მოვაწერდით კელს და ჩუენი ქაბოჭლი რუნდალი ონის კელის სიბრტყე იქნებოდა ახლა და ანც მოსწენდებოდათ. ასე ვართ ჩუენ ქაბოჭლები: თუ უთუოდ იაქმე სასადალოდ ან გაგაგეოთ, ვეზას გაგაბიგებთ.

შესაბამი ენიშნებოდა კრიტიკას რომ სწერენ ჩუენი ქვენიენნი, მაშნატიმ ანა ვილით ქაბოჭლად კრიტიკა და ანის? — კრიტიკას თანგმინან: ზოგნი გაბეგვას, ზოგნი დაჯასებას, ზოგნი გაციცებას, ზოგნი განსჯას და ზოგნი გაწეკას. ოჰო! თუ ამოენი სახელი ჰქვან ქაბოჭლად კრიტიკას, სწორეთ ვიტყვი ჭარბი დიდი და განიერი მაფრამა უოფილა, რომ ამოენი ჩუენი სახელი შიგ ეტყება. ან! სად ანის ენთი ძლიერი გმინი, ამ მაფრამას წამოაგლოს კელი და შინელი იმიერ-ამიერობა დაატაროს და ეკელს აჩვენოს, ანც ამ მაფრამაში აწევიან. ვინ რომელს სახელს მოიწონებდა! — მაშინ იქნება ენთი რომელიმე სახელი ამოეწინათ და იმისათვის დაურქმევიათ სწორედ.

ჯიღე კარგი, უცხო ქვეყნების ენები ან ვიცო, თორემ იქნება მეც კრიტიკასთვს დამკრქმია დამ სახელი ზე მაშინ ჩემი მახლობლები ხომ მეტყუოდნენ, — “ნაც შენი ხაქვე ან იუოს ზე ანა გვითხონდა, ნუღას იტყვიან.”

მესერე. ზატივსაცემული უფლო ზედაცოდნო! წვეულის გულისთ გეტყვიან. ზეგან მოსწონს თქვენს გამოცემული უფნადი ზე მეც იმათ შორის ვაქებ, ნამეტანად ის თქვენს ძლიერი შრომა ქანთულის უფნადისთვს. დამედიც შე ვიცო ზე ანაგინ სხვაში. ეს დიხ მოსწონია ზე ხაქვეული, მაგამ უზინგულეს შესავალს ქანთულს უფნადში, თქვენს ლექსი დამ იტყვება ხოლმე დიდროანის ასოებით ზე სხვების მდინდითა, მგონია უფნადს, ლექსებში ან მოუხდება ამ გვანდ სხვა ზე სხვის ზომის ასოები? უცადნათ ისევ ენთი გვანდ იუოს ზე ანა სხვა ზე სხვა ასოები.

ზე მესერე. მაგან ასე მოხდა ზე საკრიტიკოთ გაგნდით იველანი; თუ უფნადის გასტელებადისან მოითმენი დიხ კარგი, თუ ანადა, ნუღან დაზოგავო ურთიანეთს ზე კრიტიკებს მოჭევეთ ურთიანეთის წეწილებზე. ესეც დიდი სასანგებლო იქნება ზე ევალზედ ვანდი ადმოსცენდება.

თ. ილი. ვახ. მე გ. თანხელაიანი.

მადლობა რედაქტორისადმი

ყუწრნაღისა ამის მიმღებისაგან ზე შტაბრე
ჩაამე შენიშვნა სასარგებლოდ ყუწრნაღისა,

ავქსონთა ზე წარმკვითხელთა. (*)

უფალს რედაქტორს, ყუწრნაღისა ამის, ცისკრისას,
ან შეიძლება, რომ ან განუცხადოთ მადლობა სრუ-
ლისა მისისა გულისმოდგინებისათჳს წამატებისა
ზედა ამა ყუწრნაღისა; ზე ამასთანვე ესეც მიუციალუ-
ბელად საჭიროა, შეგნიშნოთ, რომელ, მსმანს, მისი
ნაბოღნიკი, რომლისაცა მცოდინარეობაზედ ის
ანს დაწმუწნებულა, ანა ყოუილა ქანთულის წე-
წილისა კარგათ აღმოჩენისესელი, ზე ხშირი შეცთობა
აღებულად, რომდენმე აგონჯებს შეწნიერთა
გამოხატულებათა. მაგალ. ხოუნი: **ხ ი ნ ე ჯ ლ ი**
შ ა ი ს ი, მესუთეს ნუქეში აღებულად.

ის ანის **ნ კ უ ლ ი**, მსტავსი ნაკლების მაჯამისა.

(*) ნუწაგან ნუ დავკმდუწება, უკუთუ დანებ-
დება ვისზედმე ჩაამე წინააღმდევი სტატია, როგორც
აღმე ვსტეკი, ყოველსავე სტატიასა ვებულა
თუნდა მეც თჳთან შემესებოდეს ვითაცა ეს
სტატია. — ეს კი უნდა ვსტეკათ, რომ რედაქციას
ასწუო ღაწიბს კელისმოძუწნათგან ჟერეთ ან
მოუთხოვენიან ესენი. **ნ.**

შედგანი ცხნათა ტაეზთაგან, — ზიკუწლი ტაეზი შესდგენის ორს ტრიქონადგან, ხოლო შედგომნი, თვითოეული ოთხ-ოთხთაგან, რომელშიაც ორდონი, ზიკუწლი ტრიქონი, ანიან ზიკუწლით გაყოფილნი, შესამენი ანიან უნიკომონი ზე მეოთხენი ზიკუწლს ტაეზთან დაადენიცა შესამლოა, შეყოფილნი ანიან ზაფამად, ზე ამისთჳს ყოველს შემდგომს ტაეზში განშეორდების ზიკუწლი ტაეზი.

ცხნათა ამათ აღბეჭდილთ ტაეზებში იზოგნიან თორმეტნი შეცთომილებანი: შუდნი მათგანნი შეინიშნებაან მცირეს შეცთომად, ასე რომ, ზოგიერთი კიდევ აკეოეს ლექსსა. — მცირედნი შეცთომანი არიან: 1) ეს ზეგული მთხუხუწლისაგან ცხნას ტაეზად ანის გაყოფილი ზე ნაბოლშიკს სულ ერთს ტაეზად აღუბეჭდია. 2) შესამეს ტრიქონში, მაისს (მაისსა) დაუკლიამეორე ს. — 3) მეოთხთმეტეს ტრიქონში, ნაცუჲლად: მაისი ჰბუწავს მანტიად, აღუბეჭდია: მაისსა ჰბუწავს მანტიად, რომელიცა ანახდენს ანცა ჰაჩსა ზე ანცა ლექსსა. — 4) მეოთხთმეტე ტრიქონში, ნაცუჲლად ჰმუწნისთ აღბეჭდილია ჰმუწნის 5) მეჩვიდმეტე ტრიქონში, ნაცუჲლად სხივი, აღუბეჭდია სხივი, 6) ოცდა მეოთხთმეტეში, წოდების ბრუნუას ჩემო ზიკუწლო მაისო, აკლია მძივე; ზე ორმოცდა მეჩუწში, ნაცუჲლად დამსო, ზე ისო. — მაჲამ შემდგომნი შეცთომანი კი აგონჯებენ ჰაჩსა. — მეოთხე ტრიქონში, ნაცუჲლად, მხენი, აღბეჭდილია ბჳენი. — მეოქსმეტეს ტრიქონში ნაცუჲლად წმასნის, აღბეჭდილია წმასნის. —

მსწავლა ზე კელოგნება.

ოცდა მეოთხე გზიქონში, ნაცუჲად, ზნოლ-ჲადის,
 ზნოლ ზ ჲადს. — ოცდა მესამეში, ნაცუჲად შნი-
 ალით, შნიალი. ოცდა მეოთხეში, ნაცუჲად ხმანო,
 მანო. — ოცდა მეოთხეში, ნაცუჲად ვსტუჲეც,
 ვსტუჲეც ზ ოცდა მეოთხეცეში, ნაცუჲად, მხე
 სხიჲო წანმოხოდო (ცხეჲისა) აფეცდილია: მხე
 სხიჲო წანმოხოდო...

ყოველთა ამათ შეცოთმილებანი, ან შეიძლება,
ბნალეულ გჭყოთ საკუთად ნაზონშიეი, დადგან,
დომელნივე სტატიები მასცე უუნნაღში, გგონებ
აღბეჭდილნი ანიან შეუცოთმიელად, რ ამათუზ
ჭხჩანს, დომ თუთონ მეც ანა კან სდუდად უბნალთ,
დადგან უთუთთ ძალაან ჩქანის რ გაუნჩეგელის
გელით ყოფილა ეს ლექსი, ჩემგან დაწერილი.

ამისთვის მცირევე შენიშნა საჭიროდ შევკაცებე, ზიანქმელად, წამყიანობისთვის სანდობლად: თუ ვითარ ადმოიკითხონ, ზოგისა, ზიანქმელი მანისი, ადბეჭდილი მესურეს ნუმერში, ზ მუხრედ; ნაბო- შიკის შესაგონებლად, წათა უკეთუ დომელიმე სტატია იუოს დწეწილი მნელად წასაკითხავს გელ- ზედ, შეუძლიანთ უკანგვ გაუგზავნონ აქსონთა ზ ანა მისცენ ამ ჟურნალში ალაგი ადბეჭდისა, ზ უკეთუ სასაგებლთა ადბეჭდულა მისი, მოსთხოვონ თაგნთი თხულებანი გაწეულს გელზედ, კანონი- ელად გადაწეონ, შეუტომელად ადბეჭდისათვის, წათა ჟურნალის ამას, ცი ს კ ა წ ს, ჭიონდეს სწული დიხსება, ზატავტეშულთა წამყიანობისთვის ან მოაჟლდეთ გეაჟოჟილები ზ ან ღაჭკანგონ

გათხეივს ხაღისი, ხოლო დაშთსსჟჳდთა, — შშწმჟჳ-
დთა, ან წაუხდეთ თაჳეთი შწმჟა. —

თ. დავ. შაჩაბელი:

6 მაისს, 1857 წელსა.

ქ. ცფილისს.

მკითხველთათვის.

ზოგნი უზნო ითხოვენ წყაქციას ან იმ გვარს დას-
მეს, რომელიცა ჯერეთ ან მოუთხოვია. დაითვს? მე
გადა მკითხავთ ს. ყვარელნი მკითხველნი, რომელთა თ-
საც უთხველთ მსათა ვან წაც კამ შეესება ჩვენს ენას.
ჩემი გუ ღწველთათი ეს თქმა იქნება მაწეროთ
თავის მოუგარებას? ან! თავის მოუგარება ჩემი
მდგომარეობს მს. ი, რომ მსმული ჩემი, ჩემი ენა, რომ-
მლისაოვსაც ხისხლი, უფროათ ჩვენთა განსვენებულთა
წინააბათა, იუოს იმ მდგომარეობაში, როგორც
შეგვრის ახლანდელს განათლებულს & ამასთან
მშვიდობიანს დაოსა რომელიცა მოქცევიდა წყალოვად
ჩვენს დიდას წესიან იმპერატორისაგან,
მაგამ როგორც გედავ.... მგონია ამასდ უთხვე-
ლნი თანახმანი გახდეთ, რომ უთხველს ხალხის მძუ-
ლის ადუგებაში უთხვა & ენას სიმდიდრის საფუძ-
ველი იუოს უზნადა, მაშ. სადამე, ვინცა ანის წინა-
ადმდევი ამა უკანასკნელისა, ესე იგი უზნადასა, ის
ანის მტერი მძულისა & თავის ენას; რომელიც
გადა მტრობს თავის ენას, ის სწულეთი.... სჯობს
სწოდეთ ვადგაბოთ, ის როგორც იტყვიან უზნ-
ნობელია & ან ანის დიდასა ქანთველად წოდებისა.
ზოგნი უზნო ანთან წინა-ადმდევი ჩვენს უზნ-
ნადასა, ეს ვა ან იტვიან აქამოდენ, ამ მტერობას
მე მაშწერენ, თავიანთ თავსა, თუ საზოგადოებას?
თუ მე მაშწერენ, ძალიანსა სტეპიან ის უზნადა,
დაითვს რომ, როგორცა მსწერენ ვნას წესულს

გახეიში, ჟუჟნადი ანის ხმა საზოგადოებისა, თუთ
 ეს მტკიცე ბოროტი კაცია, მგონია ეუთვნოდეს
 ამ საზოგადოებასა, მაშასადამე ეს ზატიოსანი კაცი
 მტკობს ანა მე, ანამედ თავისთავს. რომელი ქა-
 თველი იტუვის ამას: «ჯეკაც ან ჭოგიუე' უნათ კა-
 ზედ, ევ თქენნი ღადაც ჩიხიანთოგო. მეჩე რომ-
 მელი ქანთველი?! ის ქანთველი, რომელიცა თით-
 ქმის წარმომადგენელია ჯერძობითის საზოგადოებისა,
 კანგეს ხანისხუდაც იმყოფება ჭ დიდი ხმაცა აქეს.
 ის რომ ამას აშაგანს, იმის მიხედვით, სსუა დას
 მოგახსენებენ?». აბა მაშინ გაგვიმზავდებიან კელის
 მომწერნი! აბა მაშინ შეიქნება ჩუენნი ჭედქცია
 მდიდარი, რომლისა საშუალობითაცა გამოსცემს
 ჩუენთა წინააღმართ ზოგეუკთა თხულებთა, აქამო-
 მდე წარუთხზავთ... უოკლისა ამის შედგომ, ღოგომ
 უნდა მოუთხოვოს ჭედქციას: «ეს ასე ან ანის,
 ამა ჭ ამას ეს აკლავ, ძალიან ზატარა ანის.» იმას
 კი ანა ფიქრობენ, რომ კელის მომწერნიც ძალიან
 ზატარანი ანიან, (მცირენი) ღოგორც ზემოთ ვსთქვთ,
 რომ მზათ ანიან თოფიც ეს ღოგონ ჩუენს საცოდავს
 ჟუჟნადსა. მგონია ეს დიდი სათავილო იუოს ჩუენ-
 ნოვს: ძალიან ნახევარი ქანთველნი ვცხოვრებთ
 საქანთველოში ჭ უნთი ჟუჟნადი თავის წრეზე
 გენ დაგვიუენებია! მეჩე ვინ ანის მიხეზი? განა
 ან იცით! ჩემო თქმულნთა გვანა ზინნი!... ზანდუში
 სამოცი კომლი სომეხი დგას ჭ იმისთანა ჟუჟნადი
 აქესთ, რომ თითქმის ევროპა ჭკვიანობს!... გამო-
 ვიდეს ჭ იმ ჩუენმა ქანთველმა, რომლისაცა წოდების

დიდსა ან ანის, თქვას: „ჯერაც ან მოგოუენებიათ
 ეკ ჩიხიბიხოვო, საქმე გამოგლეუიათო! .. ერთი მხო-
 ლოდ ამიოდა ვნუგეშობთ, რომ ანთან იმ გვანნი
 ზინნიცა, უმეტესად უმწვილნი კაცნი ამ ახლის
 განათლებიანანი, რომელთაცა ესმით ჟურნალის დი-
 ძესუა ზ ძალა, (ზ რომელთა იმედითაც ვერევიო
 შრომას, მაგრამ ვწუხვან შით, რომ ანა აქესთ ის
 ხანისხი, რომელს ხანისხედაც ნავადობენ სახელით
 ქართველნი ზ გულისთ ანა ქართველნი. კუთლადან
 გვანგვ იმედს, იქნეს ექალხელ ვანდი ადმოცენდეს
 ოდესმე, როგორც ანობს ერთი უზატყვალუქლესი
 ზინი თავის მოწეხილს წამდენიმე აზრში.

რედ.

ყრდნითა ჟურნალით გალამქრება სარწმუნო-
 ვისათვის მეცამეტე საუკუნეში.

1212 წელსა, ქვანცია ზ ღვანცია იყვნენ მო-
 წამენი ამ დიდის საკვირველებისა. მათე-ზანის ამ
 საკვირველებს უუთაგრეს ანავად ადგვიწეს, ზ
 ან ძას ანობს ის: „უოკელთაგან უმცრობა უმწ-
 ვილი დაიარქუოდა ქვანციის ქადაკებში ზ სოფლებში
 მრეწნაერის ხმით ქვანციატულ ენაზედ დამდეროდა. ამ
 სიმდერით მოუწოდებდა ჟერქით გალამქრებით მსუ-
 ველთა ზალესტანის ქვანცისაჲნ. უმანა ამის გამ-
 გონნი, იმ უმწვილის ერთწლოვანნი, მიხდევდნენ
 მომდევნალსა ასე, რომ თავი დანესეს თავიანთ

დედამას ზ ნათესავეს, რომელთაც ვერადონის
მეუბა ვერ ეხმარებინათ შეუენებისათვის — «უძმანი,
რომელთაცა ჰქონდათ ჯვრენი» სსუა ისტორიკოსი
ანბნის, «იმხდნენ ერთბაშად, ანა თუ ხმელეთზედ
ვივლით, ზდუაშიცა კა გავალთ, საწმენოებსათვის
ღ მამულისათვისა.»

ამავე დროს ღერძანიაში მოხვდა ესე გვანდ
ანბავი. იქც მტავალნი უძმანი სსუა ზ სსუა სქესი-
ხანი ზ წლისანი შეიკრიბნენ ერთის ემაწვილის მაწ-
ვევასზედ, რომელსაც ურქა ნიკოლოზი. იმათგანნი
მტავალნი იყვნენ 12 წელიწადზედ ნაკლებნი. ამ
გვანდ ოთხსავე მხარეს შეიკრიბნენ თითქმის ასიათა-
სამდინ. რომელთაც მიეცნენ საწმენოებისა ზ თავი-
ანთ მამულისათვის დიდ უხედურებასა. ჭრანცაში
შეიკრიბნენ უძმანთა და მაწიეს მამულისათვის ქალა-
ქში, აქონნი ვაჭარნი: გუგოჭყრესი ზ ვილგელში
ზოტუქსი, დაწმინდნენ ზალესტინაში გადაუცხას უფუ-
ლოდ, ვითომცა დეთის სიუგანულისათვის. იმათ გაი-
სტუმრეს ეს უძმანი შვიდის გემით, რომელთაგანაც
ონნი დაიდუხნენ ქარისაგან, დანაწიენი სუონი გემი
მივიდნენ ალექსანდრის ქალაქში, სადაცა ფულის
მოუყვარეთა მანსელის ქალაქელთა მიჰვიდეს საწალო-
ბელნი უძმანი სადაცინელთა, ესე იგი, თათქესა. ამა-
ზედ ბედრიქნი ამ იყვნენ ღერძანიას ჯვრებით გალაშ-
ქრებულნი. ამის გახდა შოკს მოგზაურნიბისა გამო,
ზოგნი დაიდუხნენ ზალესტინაგან, ზოგნი შიმშილის
ღ ცუდის ჰაერისაგან. ერთმა მათგანმან დააწმენა
უკუალნი, ზ ეუბნებოდა: იმისთანა ზამთარი მოვა,

დომ ზღუცაჲ ჯი დაშრეჲო. ამ იმედით შიდიორენ
დენუის მხარისკენ, მათა საშუალო ქეცენის ზღვის
გამხრალ მარხედ გველთ ზ მისუღაიუნენ იერუ-
სალიმში.

ზოდესაც იმედი გდრეწდათ, უმანი დაიშალენ
ზ წავიდნენ სსუა ზ სსუა ზღვის ზიანს მდებარეს
ქალაქებში; მაგრამ გვერსად გერ იშოვნეს ხომალდები
წასასვლელად. „მაშინ, ანობს ისტორიკოსი, იმათ-
განი ვანც დაჩნენ ცოცხალნი დაიჭრდნენ თავიანთ,
სამშობლო ქეცენაში; უურო მეტნი დაჩნენ, ზ
ემენენ იქაურთ მესტონეთა, შეუძლებლობისა ზ
უღონობისაგანო.

ასე უბედურათ გათავდა გასაგვირგელი ზ საწუხარო
უმათა ჯვრებით კალაშქრესა, დომელსაცა ჰქონდა
დიდი მოქმედება განათლებულ ხალხსად. „ეს უმა
წილეები ნიშნს გვიგებენ“ იტოდა დომის ზაზა
ინოკენტი III, „ისანი იხოცაშენ თავიანთ საცქმუ-
ნოების გულისათჳს თავეს, ახლა თქენ თითონ
იფიქრეო თუ, ჩენნ დადა გვმადოეს? ამათ გვადო-
ბაჲედ ჩენნ უნდა დავიხიცრეო ჩენნას საცქმუნო-
ებისათჳს, ჩენნას ხალხისათჳს ზ ჩენნას მამული-
სათჳს, დომელნიცა აჩიან ჩენნი მშობელნი ზ ძმანი.“

თ. დ. ჟავახის-შვლი.

რედაქციისგან.

რედაქცია ქართულის სალიტერატურო ჟურნალისა

„ცისკარი“ მოიხზეს თავისთა ზატივცემულთა წამყობეულთაგან დიდსა მოტევესასა, ვინაჲთაჲნ შეეცალაო სახე უუწნაღასა. მაიხუი ამისი იყო, გულსწეულობით თქმა სჯობია, — რედაქციის სიღრმე, მცირეთა გელისამოწერთა მაიხუისაგამო. იმ ზომის ქაღალდი, რა ზომის ქაღალდიანაც იბეჭდებოდა აქამოდე. ვეღან ვიშოვნო ზე, ერთთ იმ თავითვე ვუკ ვაუიდეო ზემოთქმულის მაიხუით, ვინაჲთაჲნ თქმენა ღონის ძაქსა ანა ჰქონდა რედაქციას, ძლივს მოუწდა ტიპოგრაფიის გამართვას, რომელიცა ჯერეთ ვიდევ, როგორც ჰხედვენ მკიბსელნი ან ანის სისწულეთი მოეგნაღი. მომაგალს წელს დიდსა ღონისაძაქსასა მოვიხმევით წამცეპენსაძეს, რომელზედაც ღუთით იმედა.

ერთი სტატია დაგვიჩა დაუბეჭდელი, რადგანაც ვერ მოვასწადით, რომლისათვისაც გვთხოვა ავტორმა დაგვიბეჭდა ამ ნომერში. ეს სტატია შეეწყოდა უფ. საგანულის კრიტიკის, სადაც ამართლეს ავტორი უ. ბუკმინოვს. შედგომის ნუქში კი უმეცელად დაუბეჭდავთ.

როგორც უწეიან ზატივცემულთა ჩუქნი ქართულის სადიტეკატურო უუწნაღის „ცისკარის“ მკითხველთა, უუწნაღის გამოცემა დაუიწყო ზინქელის იანვრითგან ამა 1857 წელსა, მაისსადაჲ ექუს.

თუა ზატ გამოდის ესე უზრუნადი, ზოგოც ხედვენ
 უფალი მკითხველნი, თავის დროს. ამ დროებას
 განვლადი წყაქდის მიუღია სსუა ზ სსუა ზინთა-
 გან ოღოა თხუშყდ ლექსე-დმდე ხოლო მოთრობა,
 ცხადენ, თხუშყდოთაგან ზოგნი ერთნი დანსეულ
 იქმენ ზ დაიგდენ სესნს უზრუნადი. ლექსე-
 თაგან ზაგეგდენ იმ გვანა, ზომედნ ცა დანს
 ანონ სახსოვრისა, თავიანთის შესწირის აზრისა
 გამო, ზ ზოგონ ან უნდა იქმენ დანსა სხოვნისა:
 ბუღუღი, თ. გ. ოზუღიანისა; ადსაქუა ვოლტუ-
 დისა, მგლისა ზ კრავისათჳს, ჭკიჭინა ზ ჭინჭკელა
 ზ სსახლისადმი, თ. ალ. ჭაჭაჭამისა; ოცნება ზ
 ამოყუა, კ. ხალ მაყუევისა; ზომანისი ზუშინათ,
Adieu Marie, დ. მგალობელოვისა; ჩიტი, თ. ი.
 ჭაჭაჭამისა; მოგონება ზ საუქმით უსედუკის **N**
 თვალეი, თ. დ. ერისთავისა; კოწისიკანელი, გ.
 კოლხიდელისა; დროება საუქუნისადმი, ვედრება ზ
 ნუგეში გულისადმი, თ. ა. ჩიქოვანისა; ჯანჯანა ზ
 ხანოელი, თ. ბ. ჩ. მანისი ზ ჩემა ლოცვა, თ. დ.
 მანაბელისა; სიმატდისათჳს, ი მურადოვისა. მო-
 თხრობეი დაბეჭდილ იქმენ შემდგომნი, აგდუგე
 დანსეულნი: მეუღანოენი, ს. ალექსიევამესხიევისა,
 ცოლის საუქანული, გ. წიქულოვისა ზ ნანო თ.
 დ. ერისთავისა. მსწავლა ზ კელოგენისა: მოთქმით
 ტირილი საქათველოს მეფის დერკუღეს ნეჭანებისა
 დიწისა, სოლომონ მსაჯულისა, საქათველოს
 ისტორიის წყაროები, დ. ბაქაძისა, კოლხიდა, ანუ
 მეგრელია, თეიმურაზ ბატონის-შულისა, მკითხველ-

თადში ა. სავანელისა, უ. ჩუბინოვის დამამტყიცა ჭ
სიბკელე ქაბოკელთა, სურ. თოდუკას.

იქედანა მსმ. ნს, რომ თავის დროზედ შეწყვიტა
მღუბისათა, ჩეწნი უურნადა იქნეს წამამტყიცაში,
ჭ ამის მახეზნი იქნუიან ვინა? წასაკვირველია
ზემოხსეულისა ზაქნა. მაშასადამე წედაქცია მოკალეთ
წაცის განუცხადოს ურუკულითადესა მადლობა ამ
ზემოხსეულთა თნმედროეთა ჩეწნთა მწყალობა:
«ს. ალიქსიევე-მესხიგეს, დ. ზაქრადეს, სურ.
დოდუკეს, თ. რ. ერისთავს, დ. ველოზზე-
ლოვს, თ. დ. მაჩაბელს, თ. ბ. ჩ. გ. კოლო-
ბიდელს, თ. გ. ორბელიანს, თ. ალ. ორ-
ბელიანს, გ. ჩჩუყილოვს, ალ. სავანელს, თ.
ალ. ჩიქოვანს ჭ თ. ილ. ჭავჭავაძეს.
განა ვთხოვთ ან ღაგავადებდნ ჭ კვალად გამო-
გვიგზავნიდნ თავიანთა შეწნიებთა თხულებათა,
რომელთაცა ან ანის ეჭვი, რომ შესდგომიან
დიდის საუბანულოთ, ჭ ჩეწნცა ჩეენის მხრივ მო-
ვიხმადებთ ყოველსავე დონისამიანსა შეძლებისამებრ
წამამტყიცას მაგტუ. ჯერეუ კადევ ანლად ღადმე-
ნილი ჩეწნი ცი

კერ.

წადგინებულ სიტყვებებსა, — პოეზიას: I. *Adieu Marie*, (დ. შვალბელისა) 1. — II. ზე-
ტეხუდის სამეფო სასახლისადმი, (თ. ა.
ჭავჭავაძისა) 2. — III. ჩემი ლოცვა, (თ. დ. მაჩაბე-
ლისა) 3. — IV. ეზიდვამა, (დ. შვალბელისა) 4. — V. სიმატელისათჳს, (ივ. მუხადლოსა) 4. —
VI. ქალაქის ბუღვანი, (გ. დვანაძისა) 8. — VII.
როსტომ ბეგისა, (ივ. მუხადლოსა) 9. — VIII.
ფიცო, (ა. მ.) 18. —

ხმოზა: I. ნინო. სეგლიანი ემაწვლიკაცი, (თ. დ. ურისთავისა) 19. —

მსწავლა ზელოვნება: I. სიმკვლე ქანთ-
ველთ ჩამომაგლობისა, (სურ. დოდავისა) 53. — II. წიგნი ჩემი კტოლისადმი (თ. ად. მანუ-
ელისა) 62. — III. მადლობა ჩემი კტოლისადმი
გუგნალისა ამის მიმდებისაგან ზე შვიდი წამს შენგან სა-
საგებლოდ გუგნალისა, ავქსონთა ზე წამყობისა, (თ.
დ. მაჩაბელისა) 65. —

სსწა ზე სსწა ამბავი: I. შვითხველთადმი, (მედ.) 69. — II. უკმათა გალაშქრება ზალეს-
ტნიანთა, (თ. გ. ჯავახისა-შვალისა) 71. —

ამა სალიტერატურო გუგნალის „ცისკრის“ მიმდების
მსურველთა, შეუქლანთ ინგონ მოქცევა თხოვნითა ჩემი ქალიშვი-
ლი. გუგნალის; თავადის აღმასწავლებლისაგან ჯავახიანთა
მანუელისა სახელსა. ფასი თორმეტის წიგნისა ესე იგი
გუგნალისა ექსი მანეთი, ხოლო შინ გავაგნით შვიდი
მანეთი თეთრი ფული.